

Rehabilitace zámeckého areálu v Hrušovanech nad Jevišovkou

diplomová práce ZS 2020/2021

autor: Bc. Hana Mojžišová
vedoucí práce: prof. Ing. arch. Akad. arch. Václav Gírsa
doc. Ing. Michael Rykl, Ph.D.
ústav: 15114 Ústav památkové péče
semestr: Zs 2021/2022

Mé poděkování patří panu prof. Ing. arch. Akad. arch. Václavu za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování diplomové práce věnoval a panu doc. Ing. Michaelu Ryklovi za odbornou pomoc při konzultacích. Dále bych ráda poděkovala Spolku pro hrušovanský zámek, zejména panu Ing. Miroslavu Milošovi, paní Ing. Věře Vráblíkové a paní Ing. Věře Vráblíkové za přístup do zámku, podklady a neutuchající podporu.

Zvláštní poděkování patří mé rodině a příteli, bez jejichž podpory bych nemohla psát tyto řádky.

**ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE
FAKULTA ARCHITEKTURY**

AUTOR, DIPLOMANT: Bc. Hana Mojžišová
AR 2020/2021, ZS

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE:

(ČJ) REHABILITACE ZÁMECKÉHO AREÁLU V HRUŠOVANECH NAD JEVIŠOVKOU

(AJ) THE REHABILITATION OF CASTLE IN HRUŠOVANY NAD JEVIŠOVKOU

JAZYK PRÁCE:

Vedoucí práce:	Prof. Ing. arch. akad. Arch. Václav Gírsa doc. Ing. Michael Rykl, Ph.D.	Ústav: 15114 Ústav památkové péče
Oponent práce:	Ing. arch. Karel Kuča	

Klíčová slova (česká): Rehabilitace, Rekonstrukce, zámek, Hrušovany nad Jevišovkou, CLT panely

Anotace (česká): Diplomová práce se zabývá revitalizací zámeckého areálu v Hrušovanech nad Jevišovkou. Projekt si klade za cíl umožnit nové využití zámku tak, aby funkčně doplňoval potřeby města. Do zrekonstruovaného zámku přemístí základní umělecká škola, muzeum a obřadní sál. Součástí návrhu je novostavba restaurace a letní kryté haly. Prostor mezi zámkem a novostavbou bude sloužit pro venkovní koncerty a trhy.

Anotace (anglická): The diploma thesis deals with the revitalization of the castle grounds in Hrušovany nad Jevišovkou. The project aims to enable a new use of the castle so that it functionally complements the needs of the city. The basic art school, museum and ceremonial hall will be moved to the reconstructed chateau. The design includes a newly built restaurant and a summer covered hall. The space between the castle and the new building will be used for outdoor concerts and markets.

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou prací vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne 7.1.2022

podpis autora-diplomanta

Tento dokument je nedílnou a povinnou součástí diplomové práce / portfolia a CD.

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení: Bc. Hana Mojžišová

datum narození: 2. 2. 1992

akademický rok / semestr: 2021/2022 ZS

obor: Architektura a urbanismus

ústav: 15114 Ústav památkové péče

vedoucí diplomové práce: prof. Ing. arch. akad. arch. Václav Girsá
doc. Ing. Michael Rykl, Ph.D.

téma diplomové práce: Rehabilitace zámeckého areálu v Hrušovanech nad Jevišovkou
(modul památkové péče)

zadání diplomové práce:**1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení**

Hrušovany nad Jevišovkou leží na jižní Moravě, na spojnici mezi Znojmem a Mikulovem. Zámecký areál s parkem se nachází v intravilánu města. Hlavní budova zámku v minulém století často měnila správce i funkční využití, nebyla náležitě udržovaná a původní barokní zahrada téměř zanikla. Celý zámecký areál je nyní v majetku města, které má zájem na rekonstrukci zámku a revitalizaci přilehlého okolí.

Diplomní projekt si klade za cíl pověřit možnosti nového využití areálu zámku tak, aby funkčně doplňoval potřeby města.

Diplomová práce modulu památkové péče bude obsahovat upřesnění stavebně historického průzkumu z roku 2006, včetně funkčního rozboru, a návrh rehabilitace zámeckého areálu v Hrušovanech nad Jevišovkou včetně přilehlého parku. V projektu bude kladen důraz na citlivý přístup k památkovému objektu a na propojení zámeckého areálu s městem.

2/ Zadání a konkrétně specifikovaný stavební program

- Část SHP
Vzhledem k faktu, že stavebněhistorický průzkum zámku v Hrušovanech nad Jevišovkou byl zpracován v roce 2002, proběhne jeho aktualizace podle nejnovějších poznatků. Vybrané aktualizace budou představeny na analytických plánech, na historických plánech, fotografiích a v textu. Součástí bude i funkční analýza zámecké budovy v jednotlivých etapách v průběhu 19. a první poloviny 20. století.
- Část návrhová
Návrh zahrne nové využití hlavní zámecké budovy, úpravu zámeckého nádvoří včetně návrhu nových objektů a revitalizaci zámeckého parku.

Při tvorbě návrhu bude brán zřetel především na výsledky stavebně historického průzkumu i jeho aktualizací a dokumentace vzniklé v rámci diplomního semináře. Rehabilitace navrhne nové využití celého areálu, tj. budov i zahrad.

Stavební program:

Revitalizovaný zámecký areál doplní chybějící nebo nevyhovující občanskou vybavenost města. Do hlavní zámecké budovy přesídlí základní umělecká škola, přibude malý koncertní sál a obřadní síň. Nově zde vznikne vinárna a muzejní prostory. Zámecké nádvoří bude sloužit pro pořádání trhů a společenských akcí města. V nově navržených budovách vzniknou doplňkové funkce pro provoz nádvoří, jako například restaurace, kavárna, sklady, byt správce a prostory pro příležitostné ubytování hostů.

Součástí programu bude i obnova barokní zahrady a napojení celého areálu na pozemní komunikace, včetně řešení dopravy v klidu.

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítka zpracování

- Část SHP
Analytické plány stavebního vývoje (1:100 – 1:500), historické plány, fotografie a text (budou součástí portfolia).
- Část návrhová
Výkres širších urbanistických vztahů (1:10000 – 1:25000), návrhová situace v měřítku (1:500 – 1:1000), půdorysy, řezy, pohledy (1:100 – 1:250), vybrané architektonické detaily (1:10 – 1:20), vizualizace (exteriéru a interiéru, cca šest záběrů), průvodní zpráva v obvyklém členění a rozsahu (zadání, širší vztahy, stavební program, kapacity a provozy, technická infrastruktura, architektonické a konstrukční řešení).
Veškeré části diplomního projektu budou odevzdány dle dané vyhlášky, tj. portfolio dva výtisky, CD s projektem, prohlášení diplomanta, zadání, plachty ve formátu A1 na výstavu diplomových prací.

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu

Fyzický model celého areálu (1:100 – 1:500)

Datum a podpis studenta

29. 9. 2021 *Mojžišová*

Datum a podpis vedoucího DP

29. 9. 2021 *Mojžišová*

Datum a podpis děkana FA ČVUT

registrováno studijním oddělením dne

08 - 10 - 2021 *Mojžišová*29. 9. 2021 *Mojžišová*

A. Analytická část

obsah

- A1. Seznámení s lokalitou
- A2. Historie města a urbanismus
- A3. Místní analýzy

Seznámení s lokalitou

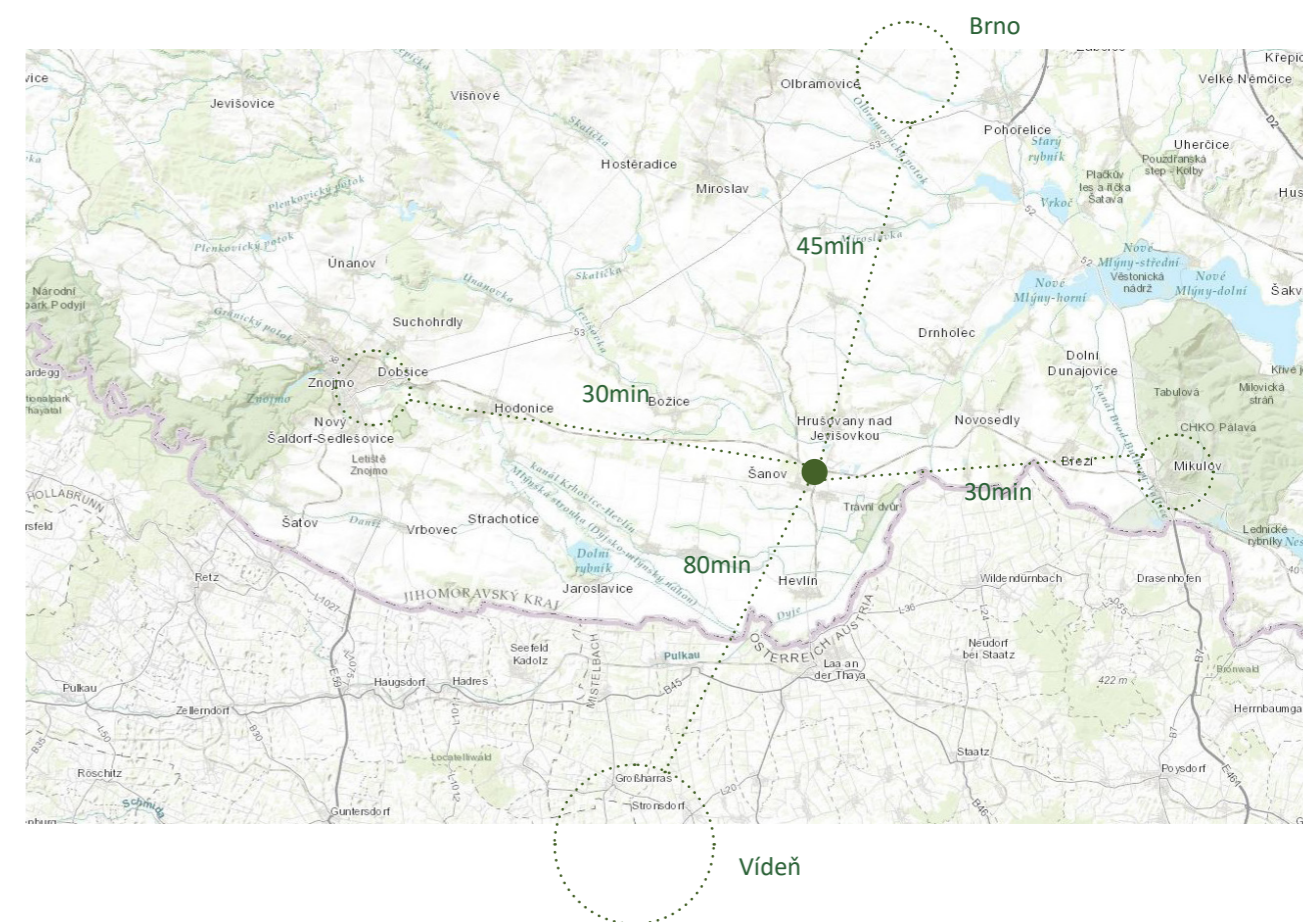
Hrušovany nad Jevišovkou (německy Grußbach) jsou malé město v okrese Znojmo v Jihomoravském kraji, 26 km východně od Znojma, 5 km od hranic s Rakouskem, na řece Jevišovce nedaleko jejího ústí do Dyje. Žije zde přibližně 3 300 obyvatel. Je to jedno z regionálních středisek Dyjsko-svrateckého úvalu, sídlí zde pověřený obecní úřad pro jihovýchodní kout Znojemska.

1. února 1996 se Hrušovany staly městem.

V letech 1869/1870 byl jižně od městečka vybudován velký železniční uzel. Společnost rakouské Státní dráhy (StEG) zde vedla svoji hlavní trať z Vídně do Brna (Wien-Stadlau – Mistelbach – Laa an der Thaya – Hrušovany nad Jevišovkou – Moravský Krumlov – Střelice u Brna), z níž právě v Hrušovanech nad Jevišovkou odbočovaly větve směrem na Znojmo a Břeclav. Dráha do Vídně byla po druhé světové válce v úseku Hevlín – Laa an der Thaya přerušena, její obnova je v současnosti předmětem politických diskusí.

Železniční stanice, která byla dlouho nazývána Hrušovany nad Jevišovkou, je od centra města vzdálena asi 3 km a je blíže sousední obci Šanov, v jejímž katastrálním území leží. Od prosince 2018 byla přejmenována na Hrušovany nad Jevišovkou-Šanov.

V Hrušovanech se též kříží dvě silnice II. třídy, č. 414 (od Lechovic do Mikulova) a č. 415 (od Pohořelic směr Hevlín a Vídeň).

Pohled na Hrušovany

mapa 1. volenského mapování, 1764

indikační skica, 1824

Historie Hrušovnanad Jevišovkou

První písemná zmínka o Hrušovanech (Grusouaz) je z roku 1131, kdy olomoucký biskup Jindřich potvrdil znojenskému kostelu 3 lány na území dnešního městečka. Dále jsou Hrušovany v písemnostech zmiňovány ještě několikrát, mezi lety 1158 až 1169 jako Grusovan, roku 1339 jako Grusbach a v roce 1349 pod názvem Gruspan¹. Roku 1159 Hrušovany patřili řádu johanitů, po kterých zůstala kaple².

Kolem roku 1428 byly Hrušovany na nějakou dobu obsazeny husitskými vojsky, po jejich vypuzení Janem Krajiřem z Krajku nepochybně nezůstala ves beze škod.

Významným milníkem se pro Hrušovany stal rok 1495, kdy byly Vladislavem II. Jagellonským povýšeny na město. Od té doby se ve městě směly konat dva roční jarmarky a týdenní trh. Obec získala do znaku heraldické figury štiky a kapra, odkazující pravděpodobně na pozici blízko rybnaté řeky³.

Roku 1513 Hrušovany s tvrzí kupují Pernštejnové, kteří zde setrvali dalších téměř padesát let⁴. Další významný rod Čertorejských z Čertorej městečko získává roku 1570 a drží ho až do roku 1620. V kupní smlouvě Čertorejských je zmiňováno městečko s tvrzí, farou, dvorem, ovčínem, pivovarem, zahradami a vinice⁵.

V roce 1619 bylo město vyplněno Dampierovým vojskem při tažení před bitvou u Věstonic. Dle tehdejších pramenů vojáci poničili kostel a páchali hrůzné činy na místních obyvatelích – údajně vyhrabali mrtvá těla a usekali jim ruce a hlavy⁶.

1 Kerblová 2002, str. 5

2 Fousek 2020, str. 49

4 Krajina jako dílo, str. 262

5 Kerblová 2002, str. 7

6 Kerblová 2002, str. 7; Fousek 2020, str. 21

Roku 1668 kupuje panství i se zámekem Michael Adolph z Althannu a zakládá zde hrušovanskou větev rodu. V tomto období získala obec určitou barokní podobu. Stavební podniky Althannů hlavní rodové linie zaměstnávaly významné umělce a architekty té doby⁷. Althannové přestavěli místní zámek do barokní podoby, založili nové ulice obytných domů a na místě staršího gotického kostelíka postavili barokní kostel s rodovou hrobkou. Za autora návrhu kostela je považován Joseph Emmanuel Fisher z Erlachu⁸.

Novým vlastníkem panství se stal od počátku 19. století přiznžený hrabě Dominik z Hardegga a o generaci později pak Karel Bedřich Kammel, manžel jeho dcery Anny, později nobilitovaný jako von Hardegger. Kammel byl hospodářsky zdatným úředníkem místního velkostatku a zasadil se o založení místního cukrovaru roku 1851⁹.

Dalším přiznženým majitelem panství se stal v roce 1874 hrabě Eduard Khuen-Belasi, manžel Emmanuely Kammelové, tento rod vlastnil Hrušovany až do druhé světové války. Hraběcí pár proslul svým kladným vztahem k umění a mecenášstvím, podporovali mladého Alfonse Muchu na studiích v zahraničí a měli přátelské vztahy s historikem umění Maxem Dvořákem, který Hrušovany s oblibou navštěvoval. Bohužel, zde při své návštěvě v roce 1921 zemřel a je pochován na místním hřbitově¹⁰, kde ho připomíná tepaný neorokokový kříž a na zámečku Emíně byla roku 1889 umístěna pamětní deska na jeho památku¹¹. Po znárodnění velkostatku v roce 1945 rodina opustila Hrušovany a přesídlila na své statky v Tyrolsku¹².

Město bylo při osvobození v roce 1945 velmi poškozeno a už následujícího roku muselo být strhnuto 124 domů. Dle kroniky se proměnila zhruba třetina

7 Krajina jako dílo, str. 265

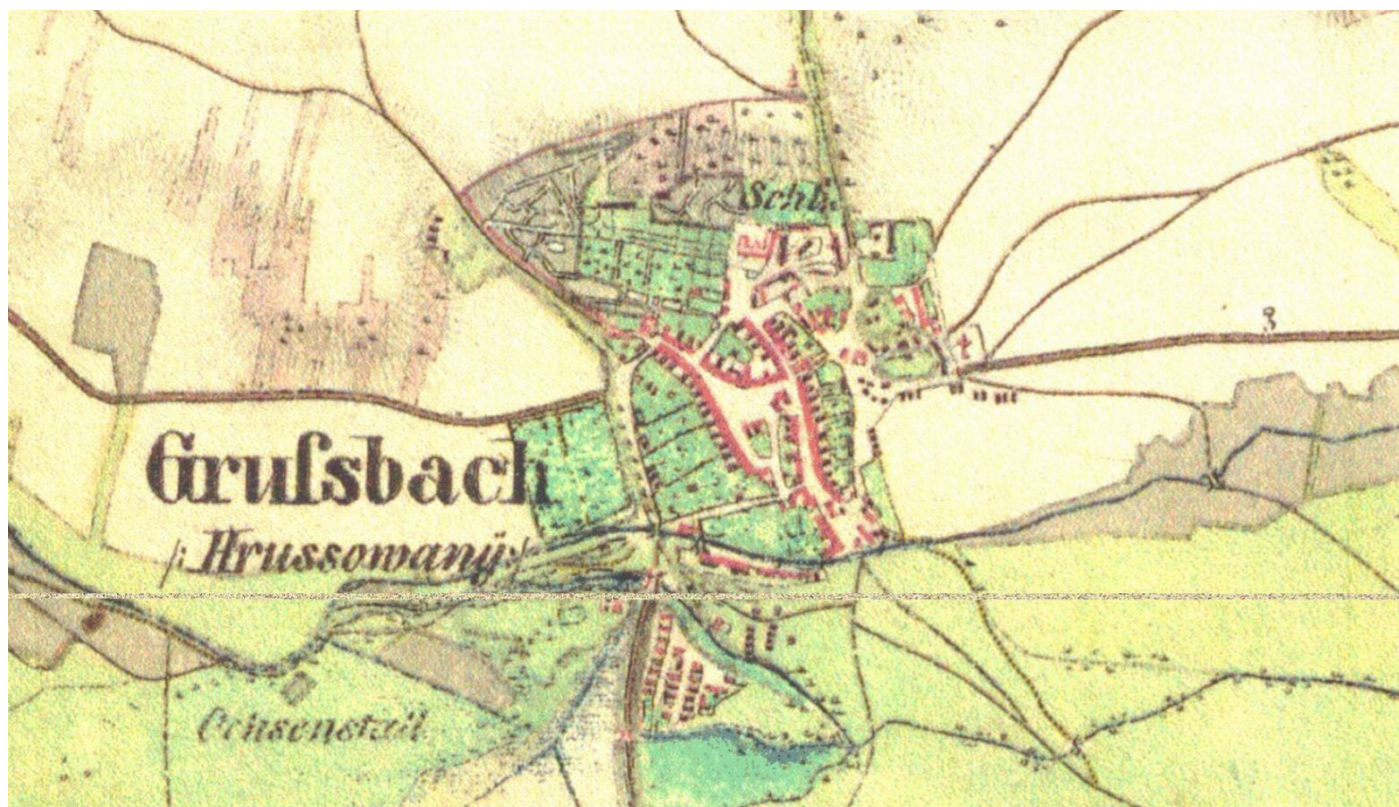
8 Fousek 2020, str. 86

9 Konečný 2014, str. 376-377

10 Kerblová 2002, str. 10

11 Fousek 2020, str. 216

12 Kerblová 2002, str. 11

Hrušovany na mapě 2. vojenského mapování, 1842, oldmaps.cz

obyvatel. V pohraničním městečku se na pár desítek let, až do roku 1985, usadila pohraniční stráž, přímo v budově místního zámku.

Výsoj osídlení od 15. století

V 15. a 16. století procházela sídelní síť na jižní Moravě dramatickými změnami, částečně díky dopadům husitských a uherských válek. V okolí Hrušovan nad Jevišovkou a blízkých Jaroslavic zaniklo v tomto období nejvíce vesnic z celého regionu a některé z nich už dnes nelze lokalizovat. Jednalo se například o Dešov (r. 1672 uveden jako pustý), Jagenwitz (r. 1679 pustý), Johannensdorf (r. 1679 pustý), Kachnovice, Knašpice, Mostkovice (r. 1527 i r. 1679 pusté), Němčice (r. 1679 pusté), Plánov (r. 1669 pustý) a Popovice (r. 1437 připomínány jako pusté). Část zaniklých vsí zanechala alespoň stopy v pomístních názvech (Mostkovice, Němčice, Popovice). Díky leteckým snímkům lze v terénu zhruba identifikovat jen Johannensdorf, a to díky stopách po ohrazení sídla. Vzhledem k faktu, že v okolí města Znojma,

kde díky stabilnější sociální a hospodářské situaci působením města a premonstrátského řádu zanikla pouze jediná obec, lze předpokládat, že okolí Hrušovan bylo majetkově rozdrobeno a hůře se proto vyrovnávalo s válečnými otřesy.

Základ obce tvořila dochovaná protáhlá náves trojúhelníkového tvaru, zhruba severojižní orientace. Náves je ohraničená podélně řazenou zástavbou s dvorními trakty, přecházejícími do zahradních parcel. Jedná se o lokálně obvyklou formu, u které lze předpokládat středověké založení a je patrná ještě v průběhu 19. století. Typická obydlí regionu byly zprvu hliněné a později cihelné usedlosti s arkádovým loubím, ukončeným stodolou. Výrazné záhumenky naznačují inklinaci zdejších obyvatel k zemědělské činnosti. Velkoryse dimenzovaná náves koresponduje s objemem zdejších trhů. Později pak došlo k částečně neorganizovanému vkládání dalších staveb do prostoru náměstí. Na základě nesouvislé řady domovních čísel z mapy Stablního katastru z roku 1824 se lze domnívat, že zde v průběhu dějin docházelo ke scelování parcel, buď zpustnutých, nebo jejich prodejem. Nestejná délka jejich zahrad a téměř pravidelně zaoblený tvar může naznačovat

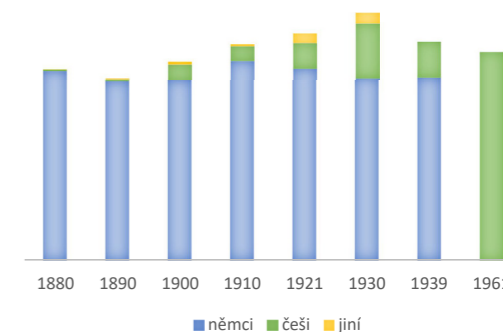
Ortofoto současnost, mapy.cz

jistou formu fortifikace. Roku 1597 je uváděn v Hrušovanech pivovar, rozsáhlé zahrady a vinice.

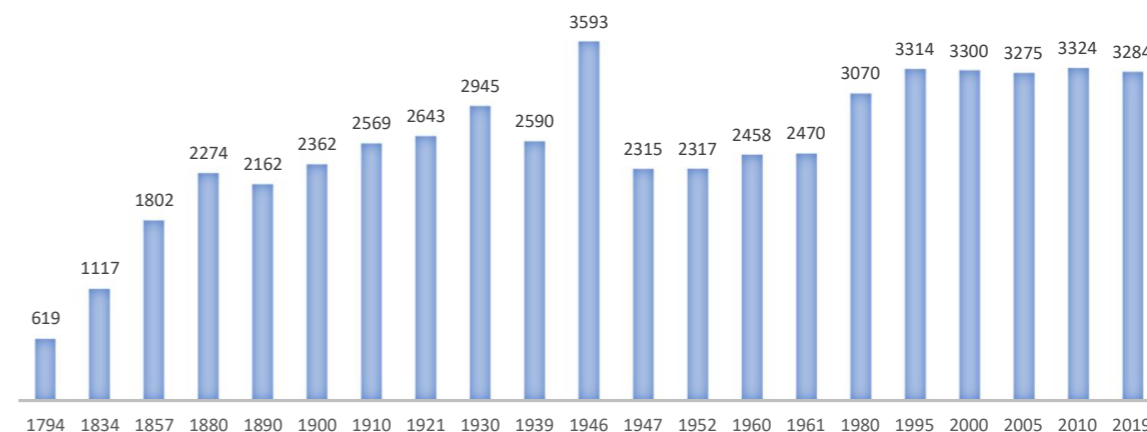
Demografie

K 1.1.2021 žilo v Hrušovanech 3 259 obyvatel, z toho 1 613 mužů a 1 646 žen, dětí do 15 let bylo 490.

Skokové úbytky obyvatelstva jsou v historii zaznamenány v období během třicetileté války a po druhé světové válce. V letech 1938-1945 byly etnicky převážně německé Hrušovany připojeny k nacistické Třetí říši jako součást župy Dolní Podunají. Po druhé světové válce byli původní obyvatelé města vysídleni.

Změna národnostního složení obyvatelstva

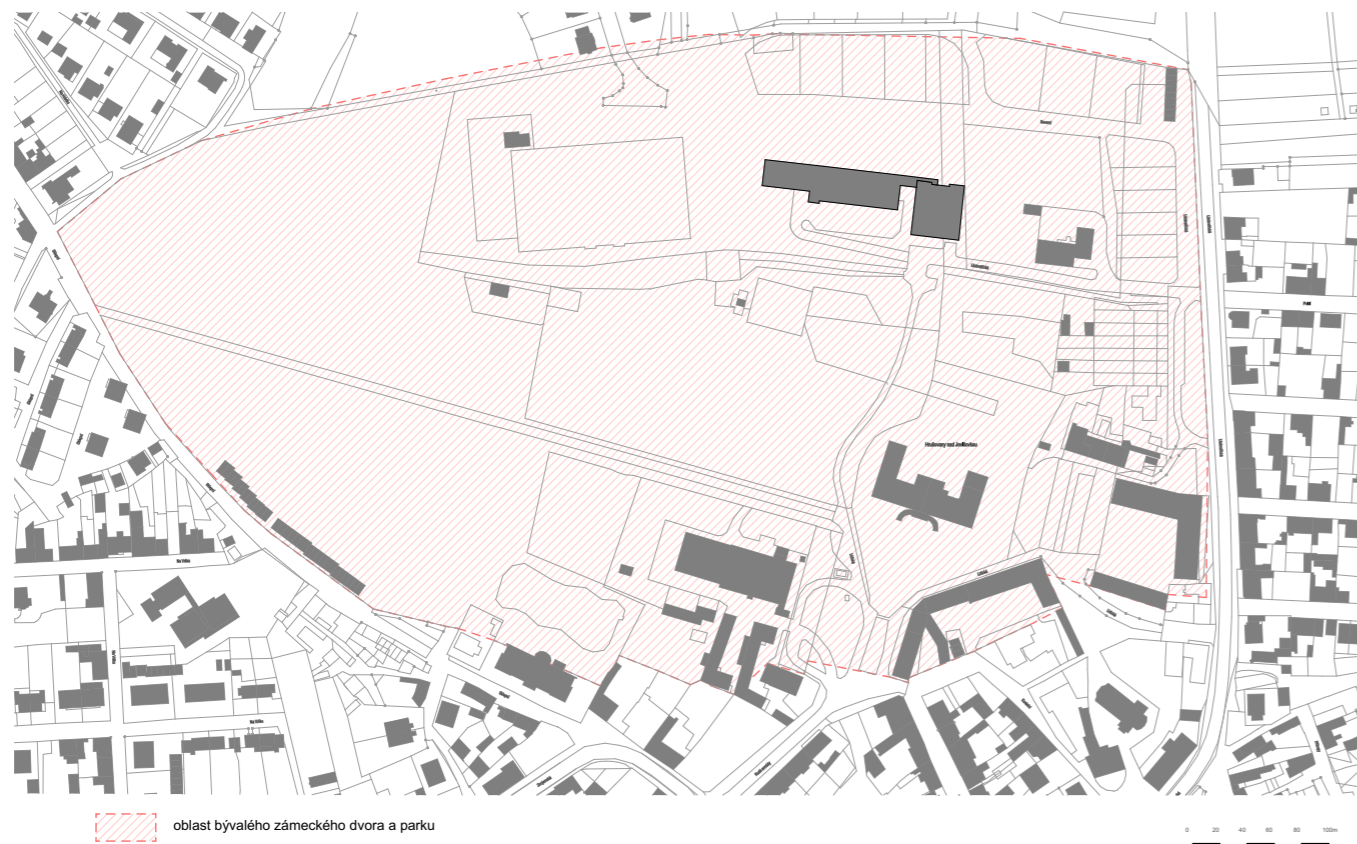
- silnice II. třídy
- silnice III. třídy
- cyklostezka
- autobusová zastávka
- veřejné parkoviště
- zámek, bývalý zámecký areál

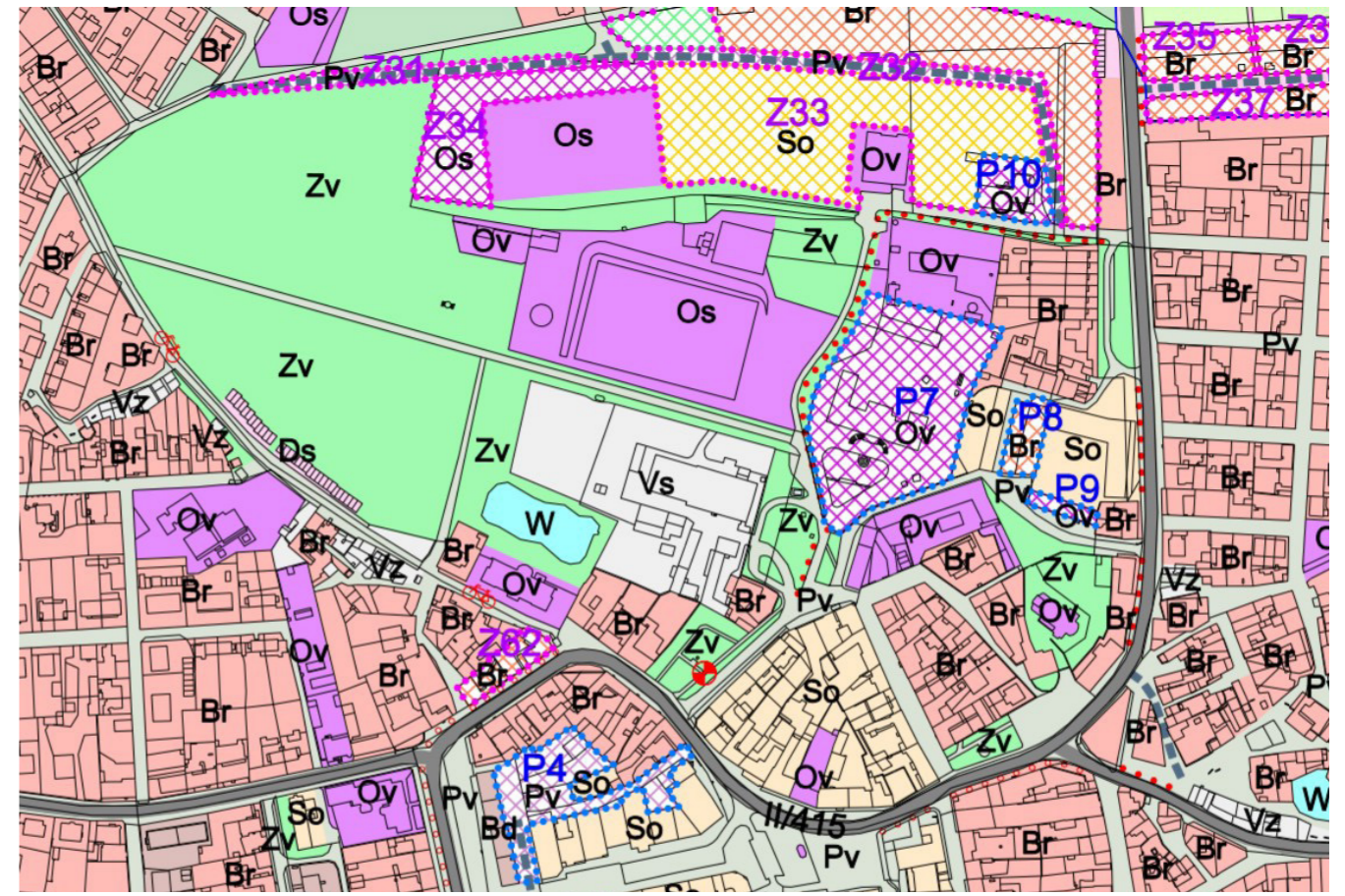
- R - restaurace / cukrárna
- O - obchod s potravinami
- B - banka
- ZS - zdravotnické středisko
- ÚP - úřad práce
- KD - kulturní dům
- DOK - lékař
- ZUB - zubař
- ČS - čerpací stanice
- DH - dětské hřiště
- LK - letní kino
- zámek, docházková vzdálenost od zámku

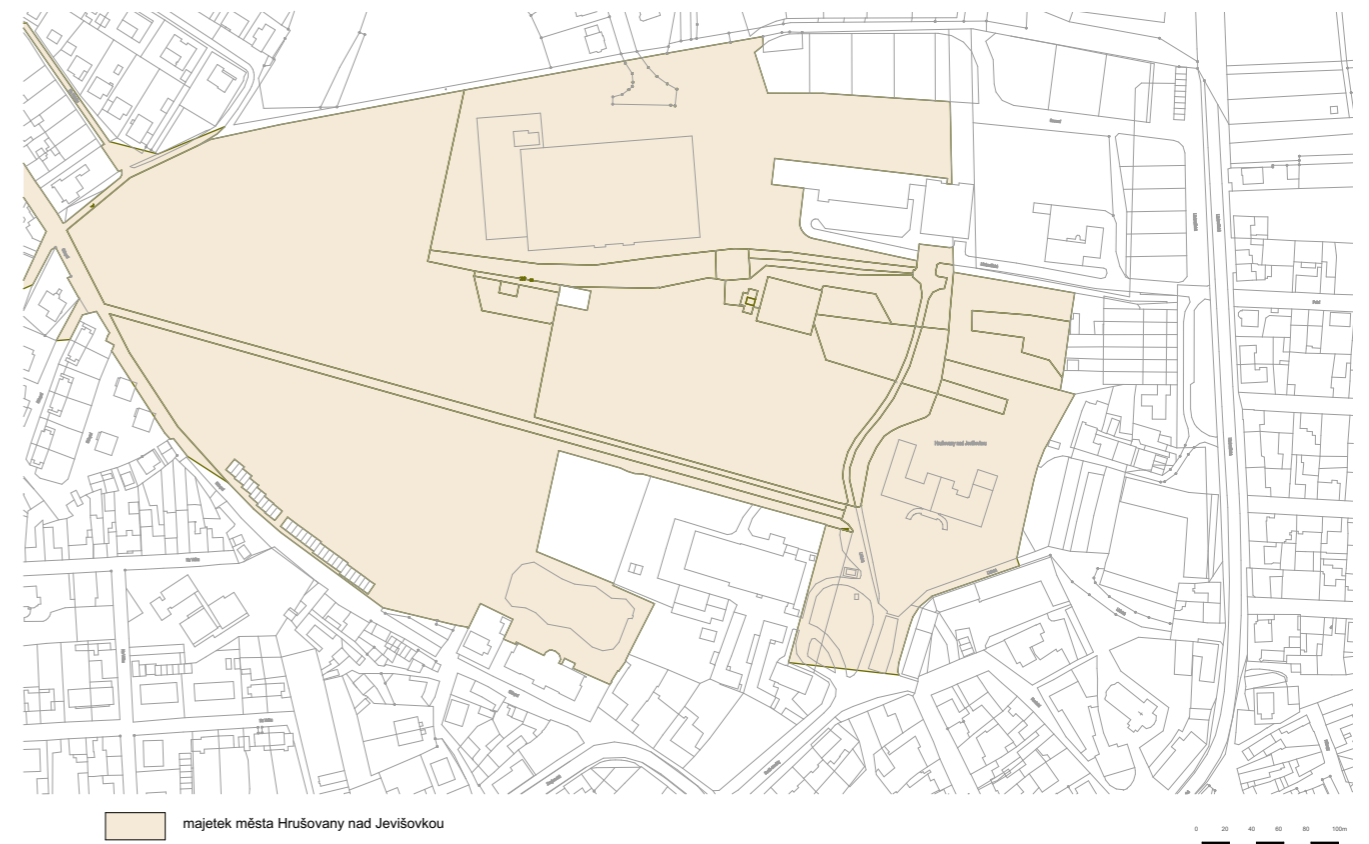
Památkové hodnocení lokality

Současný stav

Územní plán obce (ÚAP Hrušovany nad Jevišovkou)

Majetková mapa

Hlavní přístup k zámku

Náměstí pod zámkem

Pohled na zámek a kostel z parku přes fotbalové hřiště

Výhled ze zámku na budovu školy

Vstup do parku, sochy sv. Františka z Pauly a sv. Felixe z Cantalice

Barokní sýpka bývalého zámeckého dvora

Pohled ze zámku na bývalý hosp. dvůr, v pozadí autoservis Diana

Budovy Technických služeb města v zámeckém dvoře

Firma Romil - sousední stavba

Budova Technických služeb v zámeckém dvoře

Vazba budovy Technických služeb na zámek

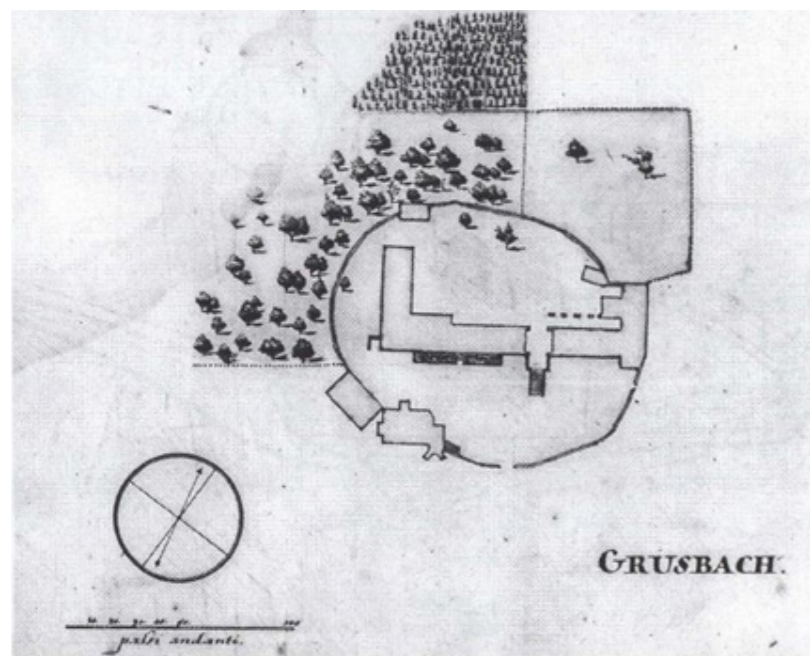
Garáže lemující zámecký park

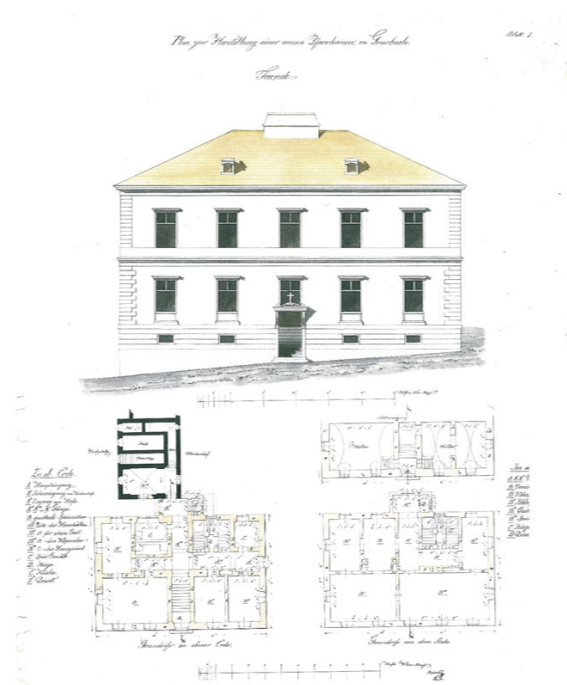
B. Stavebněhistorický průzkum

obsah

- B1. Historie objektu
- B2. Fotodokumentace současného stavu
- B3. Výkresová část
- B4. Sémantika zámku

Počátek 18. století, Úlovec 1996

Plány na stavbu fary, M. Fousek

Stavební vývoj zámku

První zmínka o hrušovanské tvrzi pochází z roku 1378. Lze předpokládat, že tvrz byla poničena při husitském obléhání roku 1428 a poté došlo k postupné opravě sídla. Nejpozději k tomu muselo dojít za Jana IV. z Pernštějna, který zde v roce 1548 zemřel. V rodové kronice je u této události popisován zámecký most. Tato vývojová etapa je nejvíce patrná ve druhém suterénu zámku, kde se uplatňuje smíšené zdivo z cihel a kamene a různé typy kleneb. Ze stavebně historického průzkumu vyplývá, že zde byla starší stavba zakomponovaná do stavby mladší ve dvou nepřímých vzdálených etapách.

Je pravděpodobné, že tvrz byla přestavěna na jednopatrový zámek dnešního rozsahu již mezi lety 1623 až 1668, kdy Hrušovany obývali Breunnerové. V kupní smlouvě Michaela Adolpha z Althannu z roku 1668 je již uveden zámek. Hrabě Althann započal roku 1669 barokní přestavbu sídla, která je pravděpodobně zachycena na nejstarším dochovaném plánu zámku (Obr.1). Na perokresbě je patrné okrouhlé vymezení zámeckého areálu hradební zdí, která zámek obklopovala do roku 1710. Zámecká křídla mají tvar písmene U, je patrná i arkádová chodba, patrně při rozestavěnosti. Dominantním prvkem je jednokřídlé schodiště, jež vedlo na představenou terasu, ze které se pokračovalo průjezdem do arkádové chodby. Přístavek východního křídla může představovat schodiště do nastavovaného patra. Při hradební zdi jsou zakresleny obslužné objekty obdélného tvaru a pravděpodobně hradní kaple.

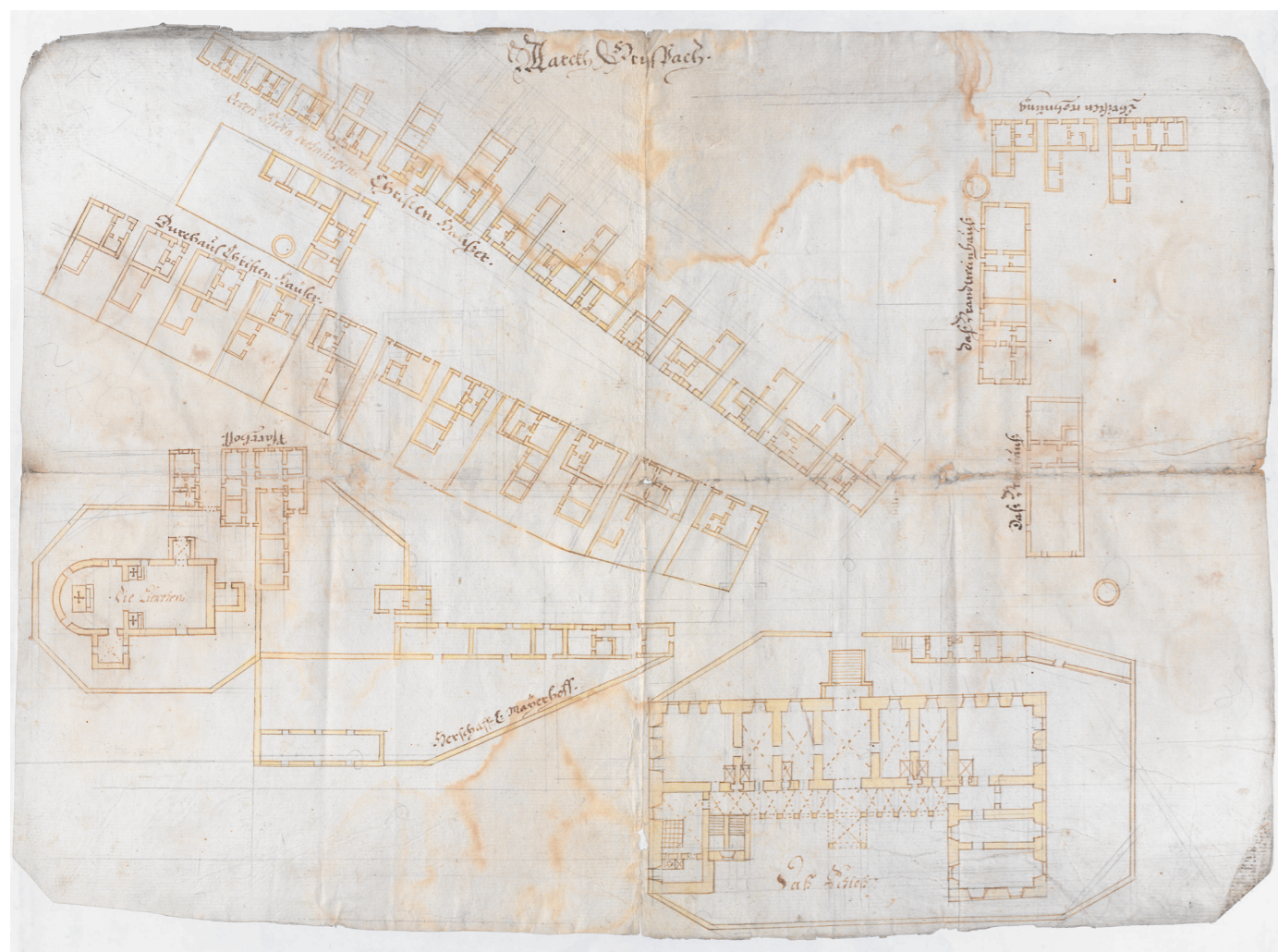
Mladší plán přízemí zámku, kostela a přilehlého okolí pochází zřejmě z 2. čtvrtiny 18. století. Pravděpodobně se jedná o návrh přestavby, který se realizoval jen v neznámém rozsahu. Shodně byla realizována barokní sýpka, kostel a fara (Obr.3) mají stejnou pozici, ale realizovaný půdorys je jiný. Poddanské domky pod zámekem se zřejmě nikdy nerealizovaly. Nicméně v půdorysu zámku je pravděpodobná pozice schodiště do patra a umístění přilehlé kuchyně. Arkádová

chodba je v této době ještě otevřená s kočárovým předjezdem. Obdobný přístavek na severní straně dokládá i indikační skica z roku 1824 (Obr.4).

Dle stavebně historického průzkumu jsou mladší klenby v prvním suterénu zcela jasně barokní, můžeme je tedy připisat Michaelu Adolphovi Althannovi. K althanovské fázi řadíme především prodloužení západního křídla a vybudování druhého, severního traktu v přízemí. Z této doby pochází také jediná hrázděná příčka v objektu – v patře mezi místnostmi 309 a 310. Díky dendrochronologickému průzkumu víme, že krov vznikl po roce 1709 (nejpozději 1752). To vymezuje další barokní fázi přestavby, do které patří jižní segmentové schodiště z přízemí na terén, obvodové zdivo jižního traktu v patře a dále uzavření arkádové chodby v severním traktu přízemí, který zřejmě kryla pultová střecha. Toto tvrzení dokládá podoba krovu, který je nad obslužnými chodbami dostaven až po roce 1838 a také severní obvodové zdivo v patře, které je zřetelně mladší. Z roku 1792 se zachovalo soudní ocenění panství, které popisuje zámek jako pěknou dvoupatrovou budovu.

Barokní podoba zámku je známá z rodinného portrétu hraběnky Marie Anny Maximiliany z Althannu z roku 1805 (Obr. 5) a také z veduty od Friedricha Adolfa Kunikeho z roku 1835 (Obr. 6), na níž chybí jižní sloupový portikus, naopak jsou patrné bohaté šambrány v přízemí a na střeše je sanktusová věžička.

Od poloviny 30. let 19. století probíhala na zámku klasicistní přestavba. Především se jedná o zbudování nového portiku, vybudování nové schodišťové haly na severu a úpravu fasád. Oproti původnímu mínění jsou z této doby pravděpodobně i obě vnitřní schodiště v západním křídle zámku – z přízemí do patra a z patra na půdu – což dokládá snížený pohled nad chodbou v západním křídle a pokračující interiérová výmalba do prostoru půdy. Potvrzuje zároveň teorii o umístění původního schodiště přistavěného k východnímu křídlu – při přestavbě bylo schodiště v tomto místě zrušeno a bylo vytvořeno menší, obslužné do západního křídla. Zámek ve své klasicistní

2. čtvrtina 18. století, MZA

Indikační skica, 1824

(dnešní) podobě je vidět na rodinném portrétu rytíře Kammela z roku 1852 (Obr.7). Po roce 1882 se majitelé přestěhovali do nového letohrádku Emmahof (Emín) a zámek byl několik let prázdný.

Od roku 1893 do roku 1896 sloužil zámek potřebám Červeného kříže. Peřinka uvádí jisté stavební úpravy v roce 1893, které jsou v rámci stavby snadno rozpoznatelné. Jedná se například o přístavek schodišťové haly, zřetelně k ní vsazený později, a však doložený z katastrální mapy z roku 1894 (Obr. 8).

Roku 1929 byl zámek prodán sestřím řádu sv. Hedviky a nesl název Dům sv. Klementina. Založili zde dětský domov, vykonávaly ambulantní péči, učili ruční práce a hudbu. Později zde vznikla i školka. Zámecký park s vinohrady a vinnými sklepy si ponechal hrabě Khuen. Od roku 1940 domov sloužil i jako ozdravný tábor pro děti. Sestry mimo údržby provedly na zámku výměnu oken, kdy upustili od zámeckého střídání vnějšího zasklení a okenic v rámci letního a zimního režimu. Ve čtyřicátých letech projevila o zámek zájem NSDAP, která hledala místo pro formaci Hitlerjugend. Kupní smlouva mezi hrabětem Khuenem a řádovými sestrami byla zneplatněna a objekt navrácen původnímu majiteli. Ten nicméně sestřím vrátil kupní cenu a vložené investice do oprav zámku. Sestry si díky tomu koupily

zámek v blízkých Břežanech. Po druhé světové válce byl zámek znárodněn.

V letech 1945 až 1946 zde byli soustředěni Němci neschopní odsunu, poté byli přemístěni do Trnovan v Čechách. Od roku 1951 zde sídlila zemědělská škola a zemědělské učiliště, než roku 1958 přesídlila na Emín. Následně zde byla umístěna rota pohraniční stráže, která zde zůstala do roku 1985. Z této doby pocházejí drobné rušivé úpravy, jako například demolice litinového zábradlí na vnějším schodišti a následné dozdění nebo úprava balkonového zábradlí. Jiná výraznější úprava ani údržba zřejmě prováděna nebyla. V roce 1986 došlo k částečné destrukci východního křídla a jednalo se o demolici zámku. Pracovníky památkového ústavu byla vyslovena domněnka o úmyslné havárii zámku, aby se schválila jeho asanace. Zájemce o koupi se našel čtrnáct dní před plánovaným odstřelem. Chátrání bylo zastaveno v roce 1989, kdy nový majitel, Tesla Litovel, započala s opravou. Nejvýraznějším znakem byla výměna oken na celém zámku, zpevnění stropů a prodloužení východního křídla – půdorys tak získal podobu pravidelného písmene E.

Od roku 1986 zůstal zámek prázdný a chátral. V roce 2000 jej koupilo město Hrušovany a v roce 2010 pak firma Orgoluso. Nezaplatila však kupní cenu 2,5 milionu korun, a město proto později od smlouvy odstoupilo. Soudním rozhodnutím zámek zůstal městu, které se jej

Portrét Marie Anny Maximiliany z Althannu, 1805, MZA

od té doby pokusilo několikrát neúspěšně prodat. Od roku 2017 funguje Spolek pro hrušovanský zámek, který se zabývá variantami oprav a budoucího možného využití zámeckých prostor. Také na zámku občasně pořádá kulturní akce.

Proměna orientace zámku a maskování podlažnosti

Ze stavebně historického průzkumu vyplývá, že původní opevněný hrad měl nejspíš severojižní orientaci se vstupem od východu. Uvnitř hradeb byla i kaple nebo kostelík. Dá se předpokládat i nezávislá hranolová věž (nebo donjon) s příjezdovým mostem, který zmiňuje perštejnská kronika.

S přestavbou hradu na zámek dochází ke změně orientace. Orientace hlavního vstupu se jeví jako jižní. Pozici hradní kaple známe z perokresby z poč. 18. století. Je zachován jižní vstup do zámku průjezdem, ale jako hlavní obslužný se jeví přístup ze severu z panského dvora. S barokní nástavbou o druhé patro zůstává orientace vstupu do zámku za severu, piano nobile se přesouvá nahoru a přízemí plní obslužnou funkci. Problém nastal při propojení piano nobile se zahradou. Kvůli terénu toto nebylo možné, vstup

Veduta, 1805, J. Kunike

ze zahrady tedy vede po schodišti z jihu do přízemí. Na fasádě se uplatňuje vysoký řád, přízemí se z jihu jeví jako první patro, byť jsou okna ve vznešeném patře vyšší (obr.5)

Klasicistní přestavba zámku zachovává hlavní vstup do zámku ze severu, po přístavění nové schodišťové haly byl průjezd z jihu zazděn a na kamufláž přízemí je kladen ještě větší důraz. Schodiště na zahradu bylo monumentálně přestavěno, okna v přízemí z pohledové strany od zahrady mají výraznější šambrány a nadokenní římsu. Z piano nobile je místo vstupu do zahrady alespoň vstup na terasu nad schody.

Další majitelé užívají oba vstupy – hlavní vstup ze severu přes schodišťovou halu a vstup pro návštěvníky po reprezentativním schodišti z jihu.

Rodinný portrét manželů Kammelových, 1852, Moravská zemská knihovna

Použitá literatura:

Kerblová E.: Zámek v Hrušovanech nad Jevišovkou – Stavebně historický průzkum, diplomová práce, Břeclav 2002

Fousek M.: Hrušovany nad Jevišovkou (Od dávné minulosti po současnost), Břeclav 2020, ISBN 978-80-87387-68-9

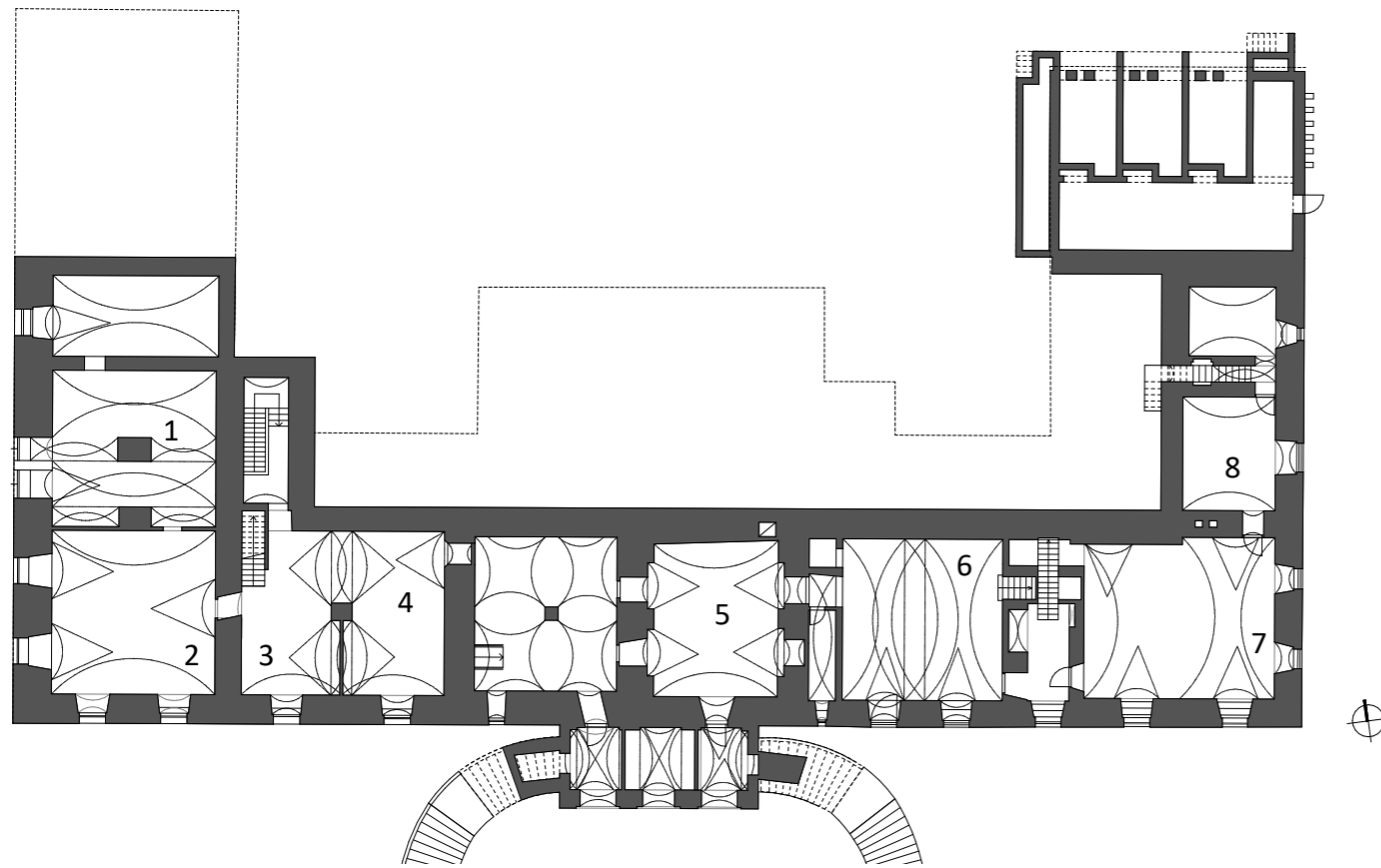
Kolektiv autorů: Krajina jako dílo. Barokní krajinou od Mikulova po Znojmo. Brno 2016, ISBN 97880-8796708-9

Konečný M.: Vitruvius Moravicus, Neoklasicistní architektura na Moravě a ve Slezku po roce 1800, NPÚ, Brno 2015, ISBN 978-80-87231-27-2

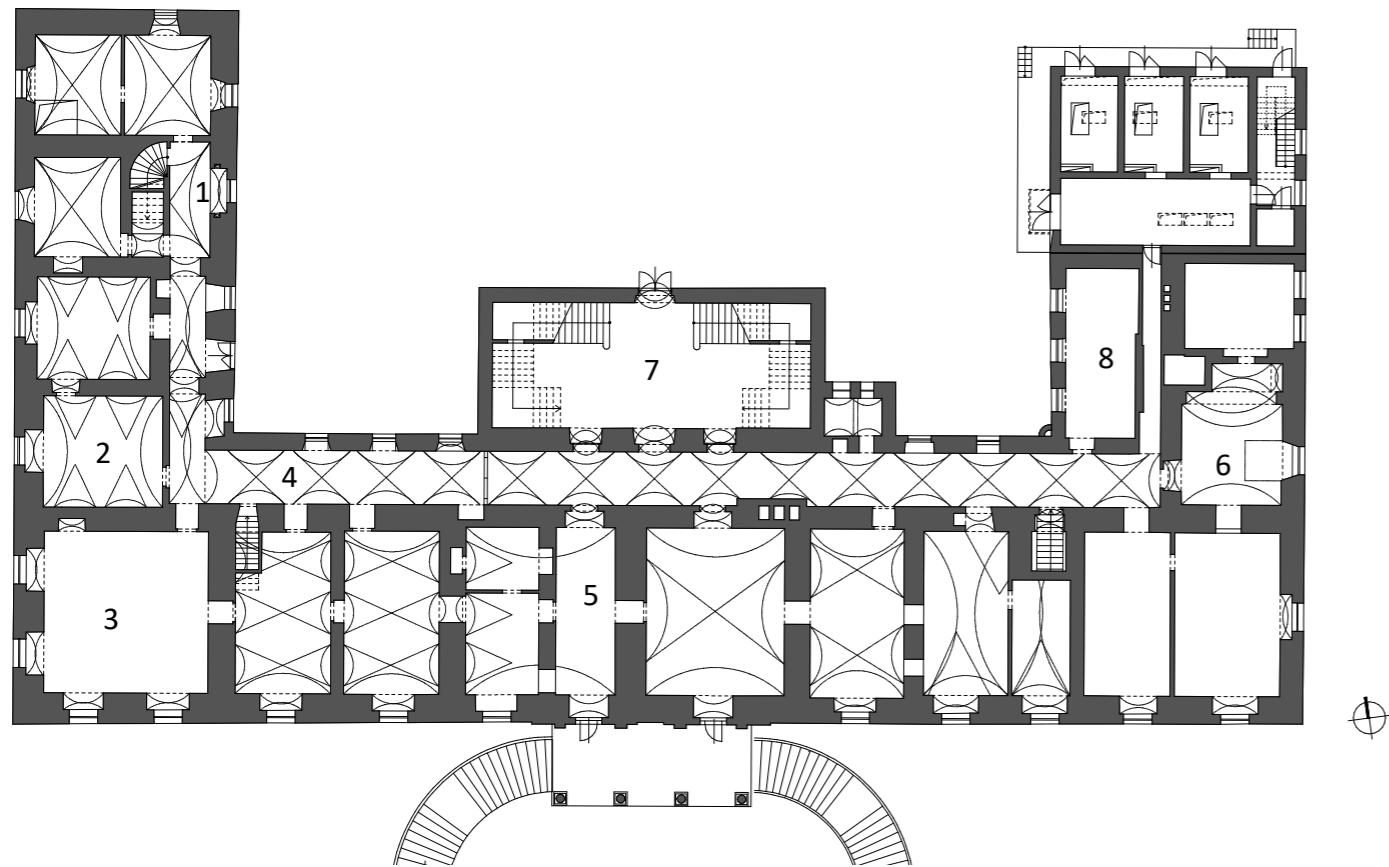

Katastrální mapa evidenční, 1894

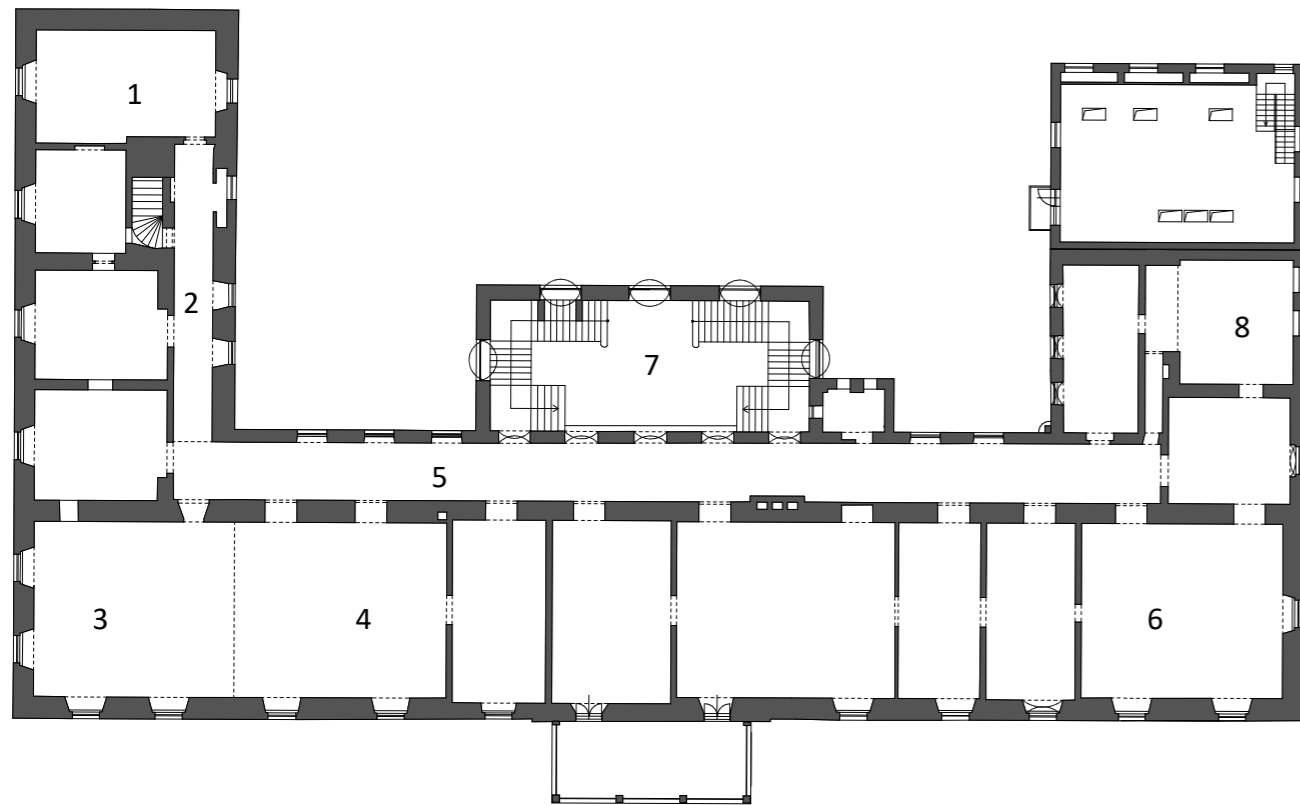
Fotodokumentace interieru zámku - 1.PP

Fotodokumentace interieru zámku - 1.NP

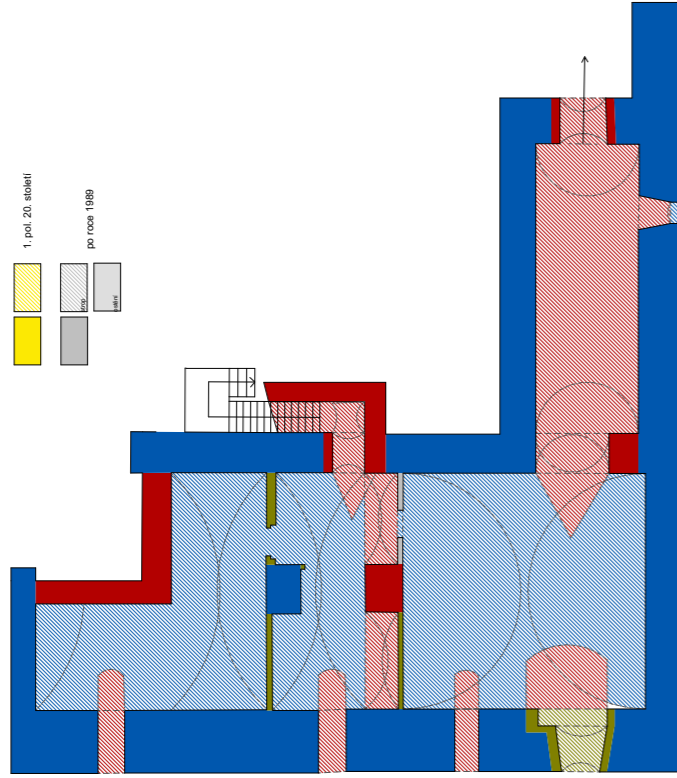

Fotodokumentace interieru zámku - 2.NP

Časové zařazení konstrukcí:

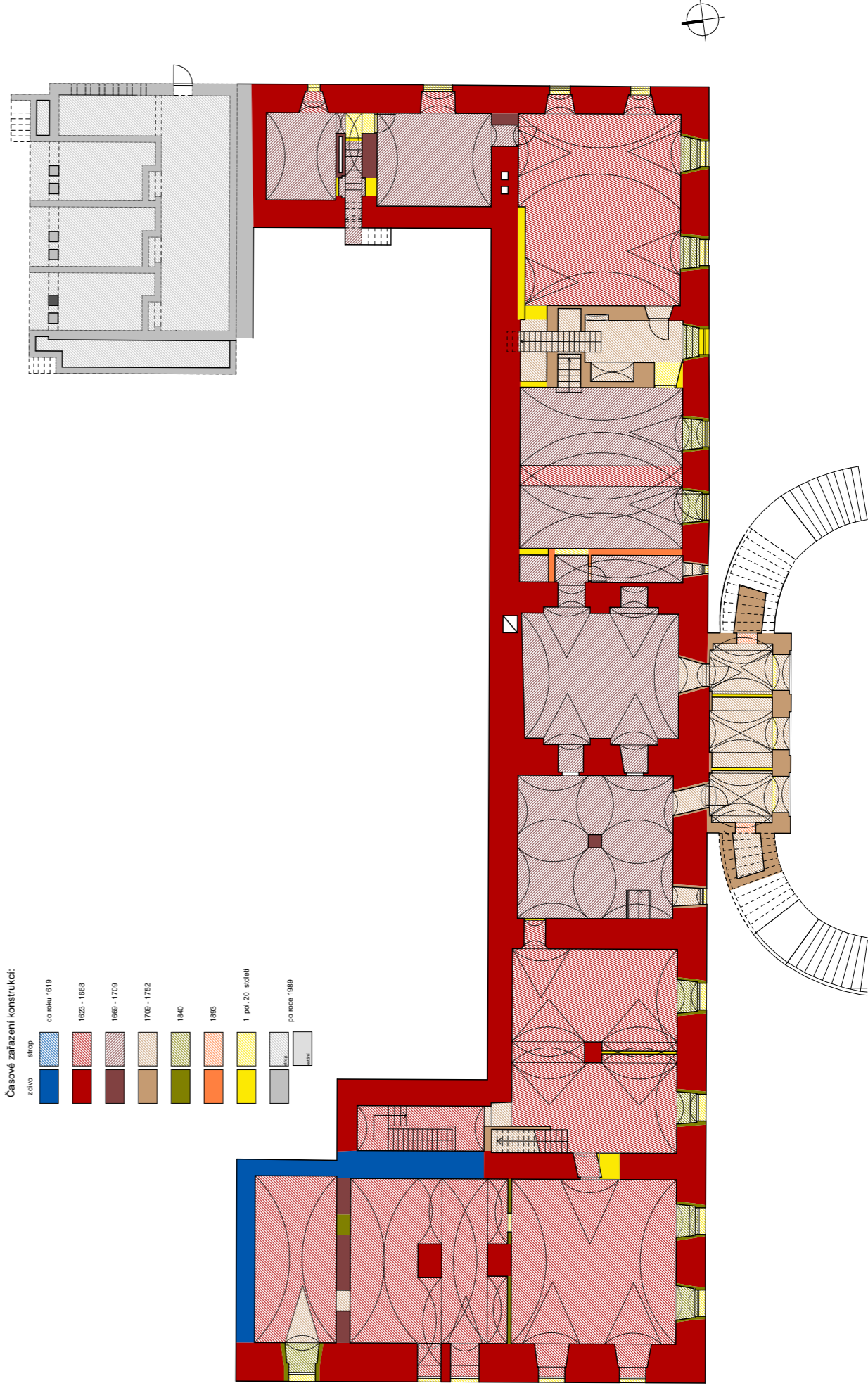
zdivo	strop	do roku 1619
1623 - 1668	1669 - 1709	1709 - 1752
1840	1883	1. pol. 20. století
po roce 1989		

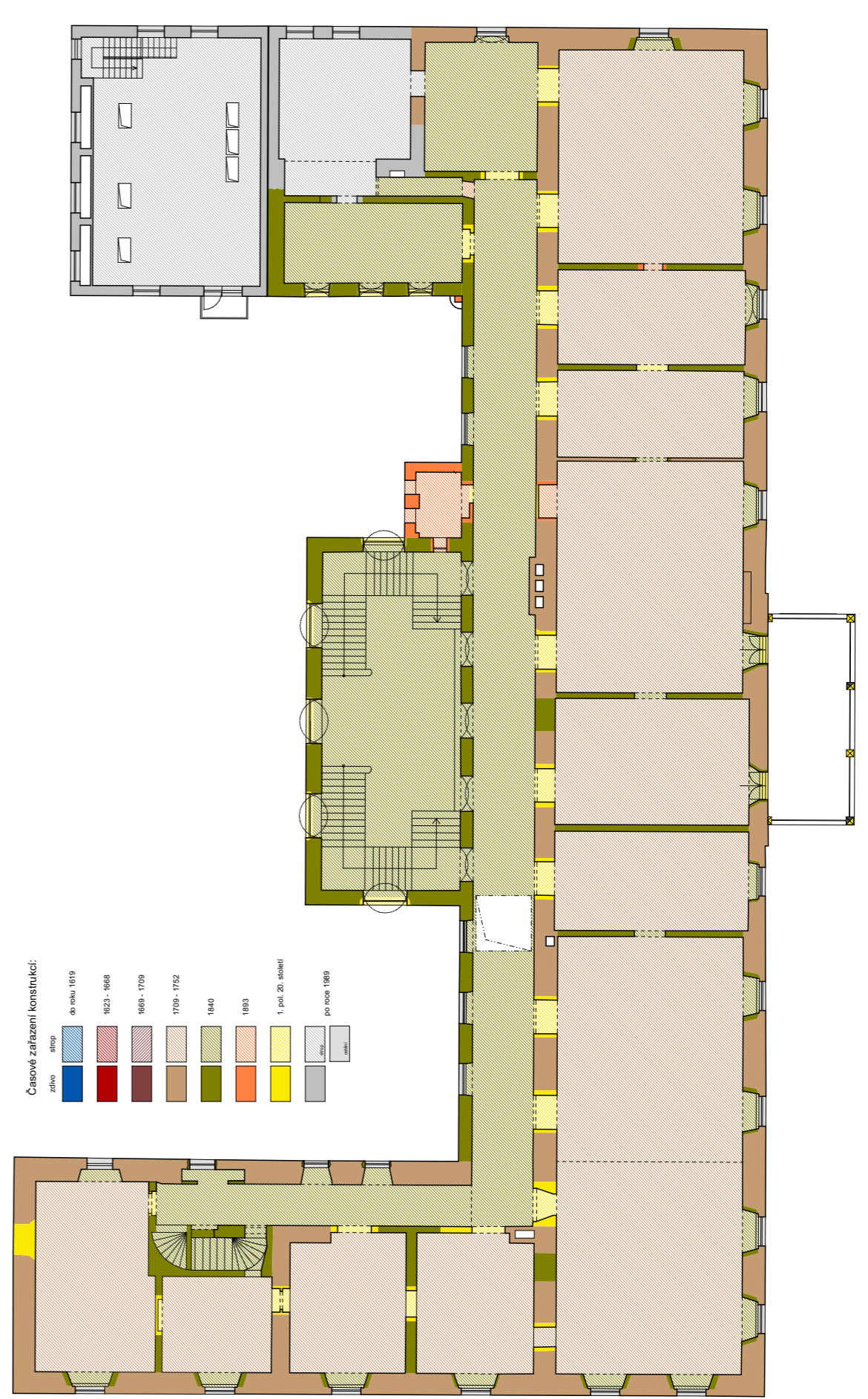
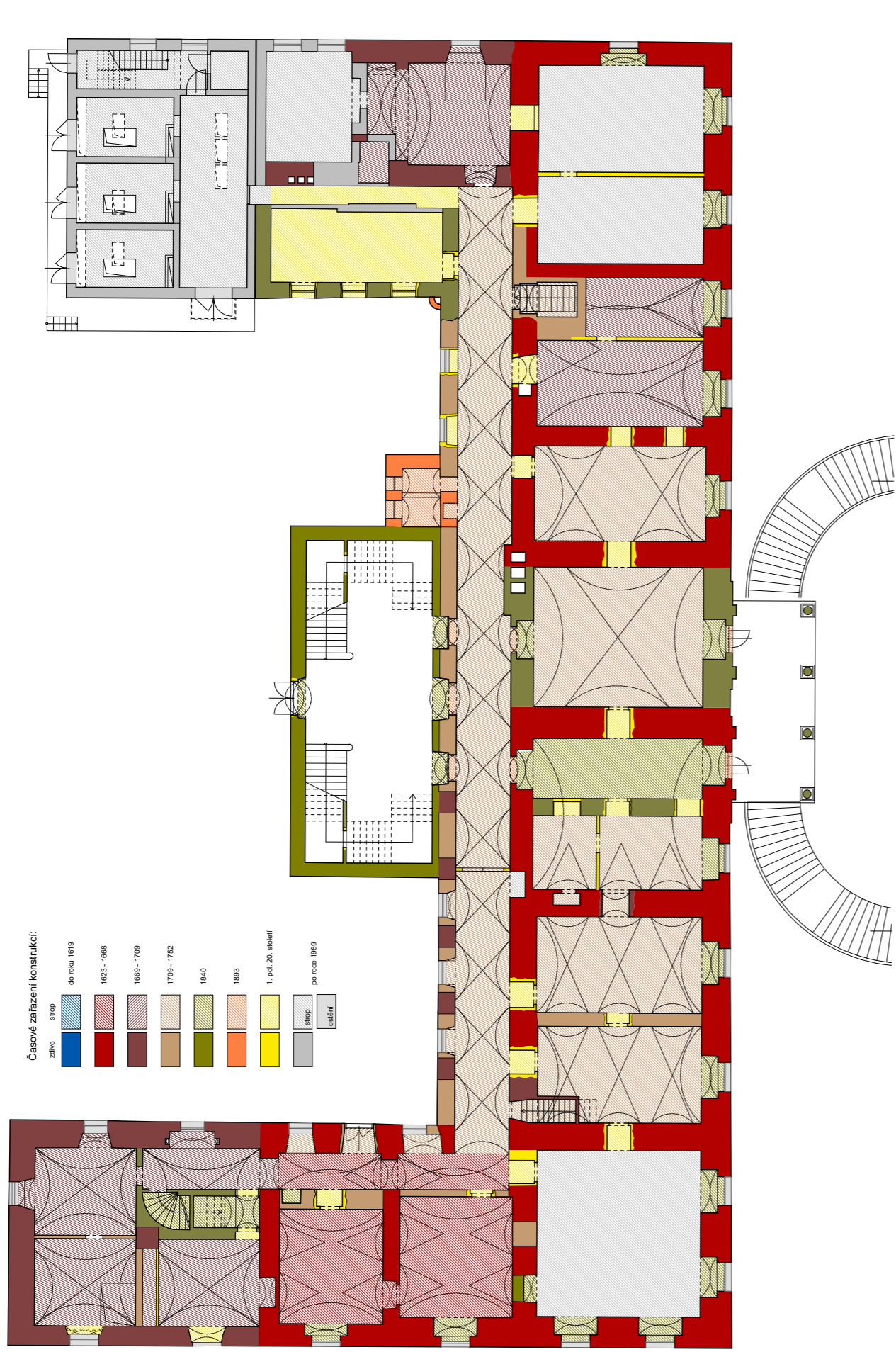
Doplnění SHP z roku 2002 - 2.PP

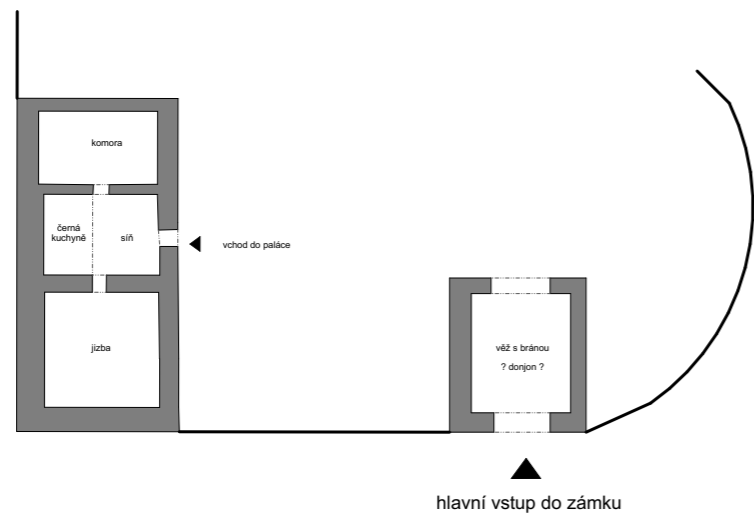
Časové zařazení konstrukcí:

zdivo	strop	do roku 1619
1623 - 1668	1669 - 1709	1709 - 1752
1840	1883	1. pol. 20. století
po roce 1989		

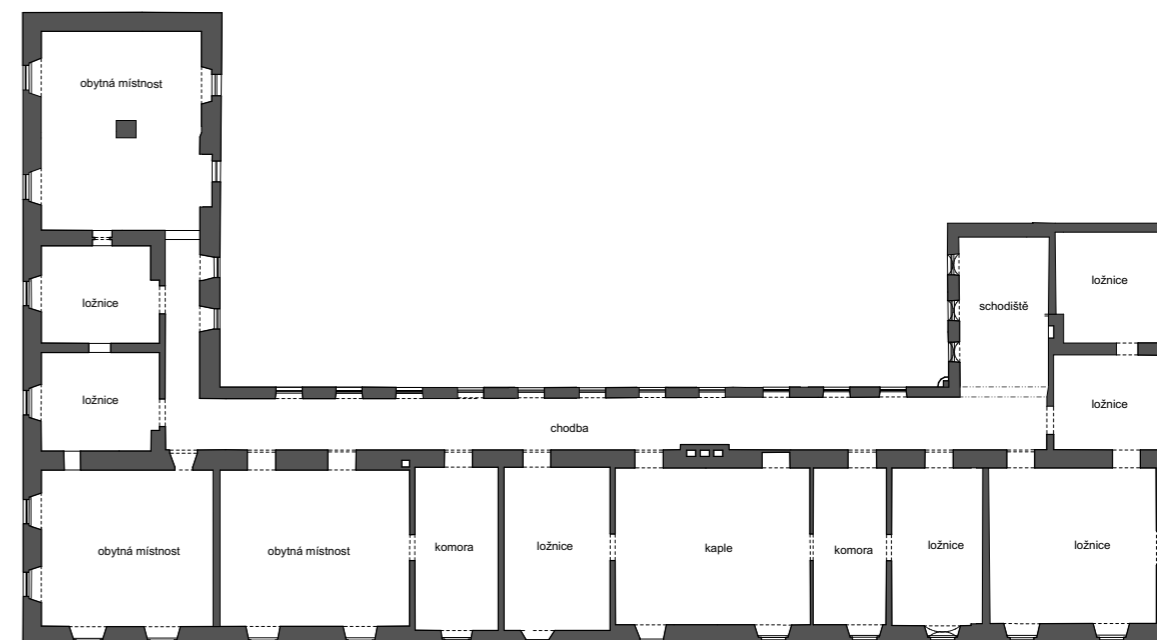

Doplnění SHP z roku 2002 - 1.PP

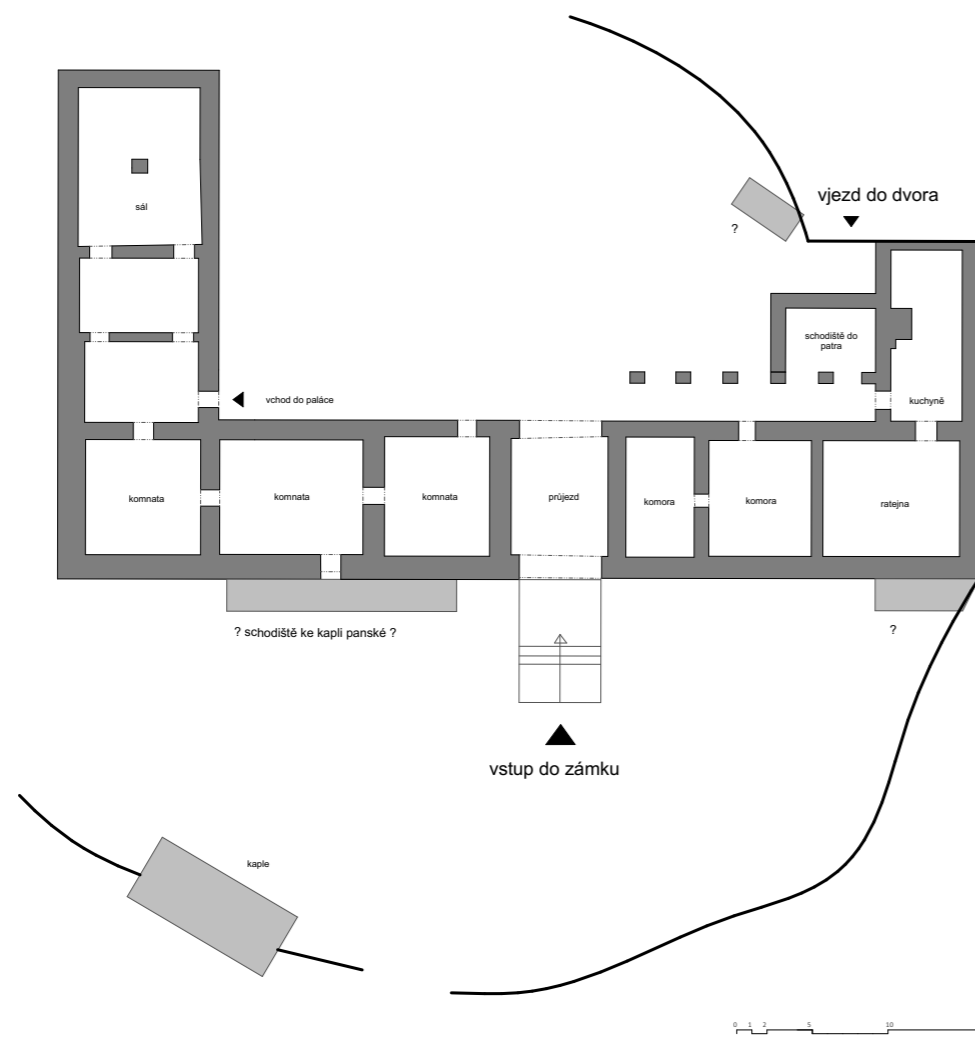

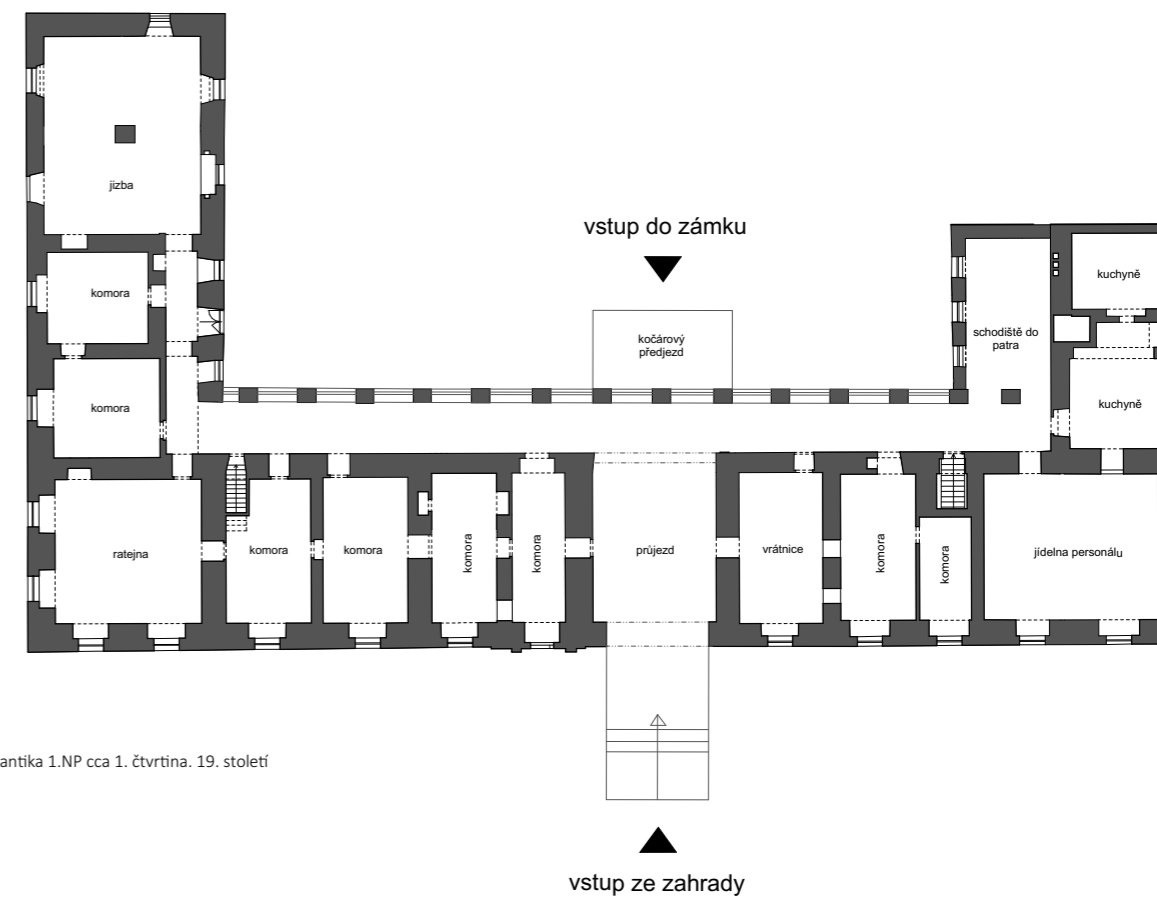
Možná podoba sídla před 1623

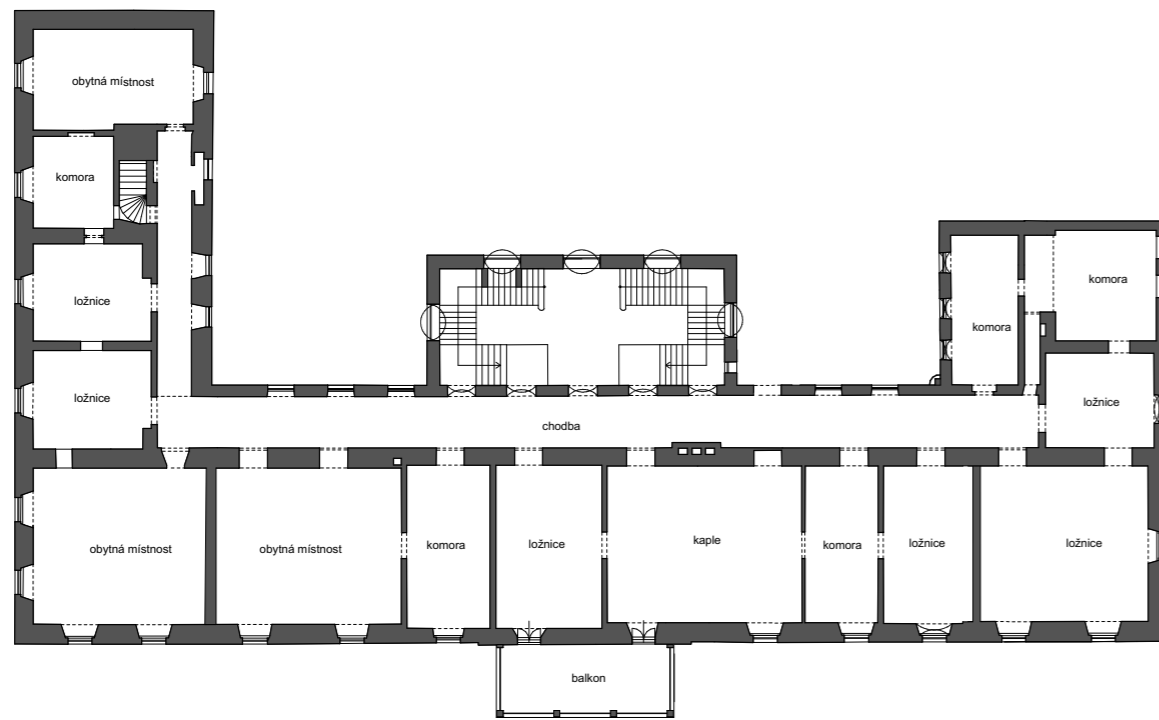
Sémantika 2.NP cca 1. čtvrtina. 19. století

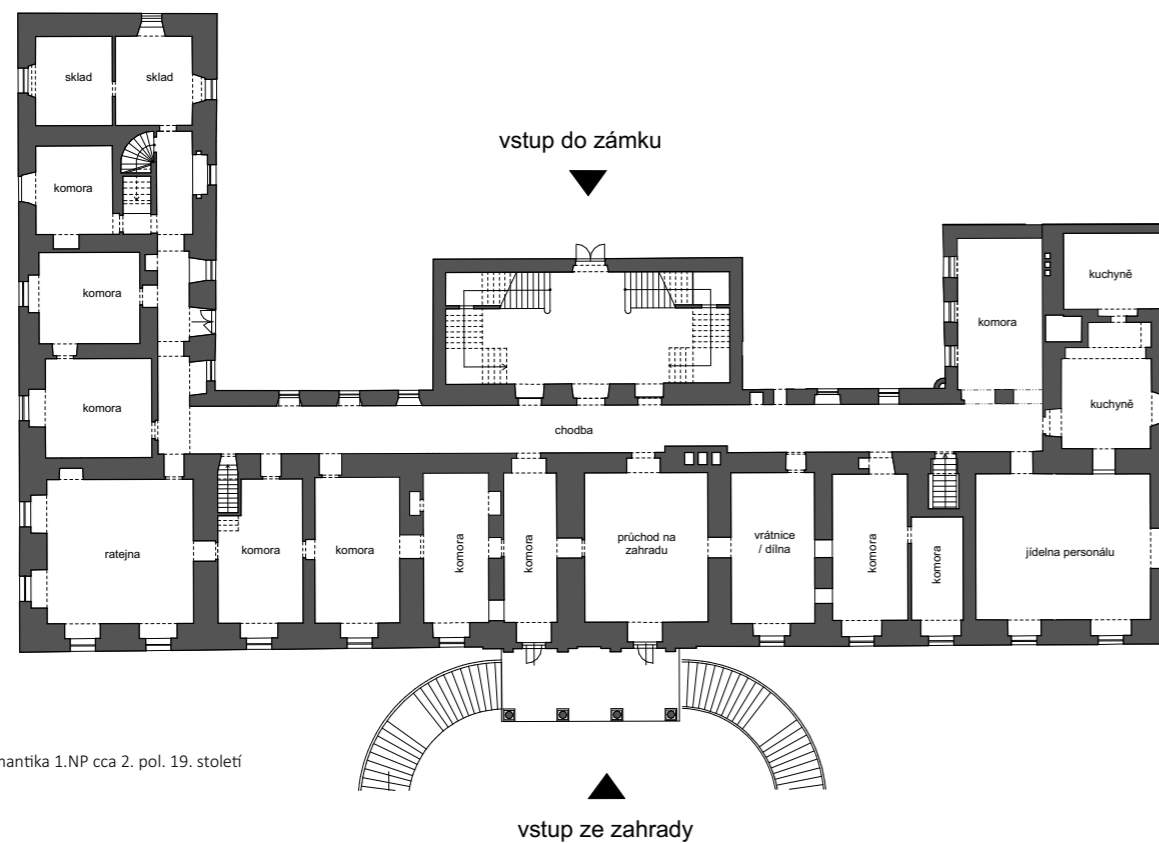
Pravděpodobná podoba zámku na poč. 18. století

Sémantika 1.NP cca 1. čtvrtina. 19. století

Sémantika 2.NP cca 2. pol. 19. století

Sémantika 1.NP cca 2. pol. 19. století

C. Návrhová část

obsah

C1. Průvodní zpráva
C2. Grafická část

1. Identifikační údaje

- 1.1. Stavba: *Rehabilitace zámeckého areálu v Hrušovanech nad Jevišovkou*
- 1.2. Parcely č.: *1/1, 1/2, 2/2, 18/5, 717, 18/4, 718/1, 718/2, 18/4, 4/20, 2/10, 2/3 a 6456*
- 1.3. Katastrální území: *Hrušovany nad Jevišovkou*
- 1.4. Obec: *Hrušovany nad Jevišovkou*
- 1.5. Okres: *Znojmo*
- 1.6. Kraj: *Jihomoravský*
- 1.7. Projektant: *Bc. Hana Mojžišová, diplomová práce pod vedením prof. Ing. arch. Akad. arch. Václava Girsy*

2. Základní charakteristika

2.1. Stručný popis lokality

Město Hrušovany nad Jevišovkou leží v Dyjsko-svrateckém úvalu, při řece Jevišovce. V současnosti je rozloha obce 2532 ha a žije zde přibližně 3 300 obyvatel. Uprostřed města leží nevyužívaný a chátrající zámek, vedle něj se rozkládá bývalý zámecký park s fotbalovým hřištěm.

2.2. Stručný popis areálu

Areál zámku má podlouhlý tvar přibližně severojižní orientace a rozpíná se na parcelách 1/1, 1/2, 2/2, 18/5, 717, 18/4, 718/1, 718/2, 18/4, 4/20, 2/10, 2/3 a 6456, o celkové výměře 1,7 ha, zámecký park má výměru cca 9,2 ha. Pozemek po západní straně lemuje silnice 3. třídy a stoupá k severu ve sklonu 5°. Celý areál je v majetku města Hrušovany nad Jevišovkou.

2.3. Stručný stavební vývoj areálu

Na místě dnešního zámku stál od 14. století hrad, který byl v polovině 16. století přestavěn na zámek. Brzy poté provádí nový majitel přestavbu zámku do barokní podoby a zakládá rozlehlý park se skleníkem a rybníky. V 1. polovině 19. století byl zámek klasicistně přestavěn a tuto podobu si zachoval dodnes. V 2. polovině 20. století nebyla prováděna řádná údržba a stavební úpravy byly devastujícího charakteru. V roce 1989 došlo ke zřícení části východního křídla zámku, které bylo později volně dostavěno.

3. Zadání

3.1. Část SHP

Vzhledem k faktu, že stavebně historický průzkum zámku v Hrušovanech nad Jevišovkou byl zpracován v roce 2002, proběhne jeho aktualizace podle nejnovějších poznatků. Vybrané aktualizace budou představeny na analytických plánech, historických plánech, fotografiích a v textu. Součástí bude i funkční analýza zámecké budovy v jednotlivých etapách.

3.2. Návrhová část

Návrh zahrne nové využití hlavní zámecké budovy, úpravu zámeckého nádvoří včetně návrhu nových objektů a revitalizaci zámeckého parku.

Při tvorbě návrhu bude brán zřetel především na výsledky stavebně historického průzkumu i jeho aktualizací a dokumentace vzniklé v rámci diplomního semináře. Rehabilitace navrhne nové využití celého areálu, tj. budov i zahrad.

3.3. Stavební program

Revitalizovaný zámecký areál doplní chybějící nebo nevyhovující občanskou vybavenost města. Do hlavní zámecké budovy přesídlí základní umělecká škola, přibude malý koncertní sál a obřadní síň. Nově vzniknou muzejní prostory města. Zámecké nádvoří bude sloužit pro pořádání trhů a společenských akcí města. V nově navržených budovách vzniknou doplňkové funkce pro provoz nádvoří.

Součástí programu bude i obnova barokní zahrady a napojení celého areálu na pozemní komunikace, včetně řešení dopravy v klidu.

4. Provozní řešení

4.1. Objekt zámku

Zámek má dvě nadzemní a dvě podzemní podlaží. Vstupy do objektů využívají svažité terén, díky tomu je 1.PP zámku přístupné přímo z terénu z jižní strany, 1.NP je přístupné přímo z terénu ze severní strany. Přístup do 1.NP je možný také z jihu po schodišti.

Druhý suterén zámku je jeho nejstarší dochovaná část, proto je zde umístěno lapidárium, přístupné po schodišti ze severu i z východu a sklady. Tato část jako jediná není přístupná bezbariérově, neboť to není bez destrukce možné.

V prvním suterénu v pravé části je umístěna stálá expozice Hrušovan nad Jevišovkou, přístupná jak po schodišti z 1.NP, tak výtahem z jižní strany z přístavby zámku. Pro účely muzea je možný také vstup z terénu z jižní strany. V levé části patra jsou umístěny třídy výtvarného oboru ZUŠ, sklad pomůcek a místnost pro keramickou pec. V přístavěné části východního křídla jsou

umístěny technické místnosti a sklady.

Levá část prvního nadzemního podlaží je vyhrazena umělecké škole. Vstup žáků je z nádvoří a navazuje na šatny a toalety pro žáky. Vstup pro učitele je po schodišti z jižní strany a navazuje na kabinety a dvě třídy. Pravá část je podlaží je vyhrazena muzeu. Vstup do muzea je po schodišti je z jižní strany, ev. z nádvoří. Na pokladnu navazují dvě stálé expozice významných osobností, spjatých s Hrušovany – Alfonse Muchy a Maxe Dvořáka. V přistavěné části východního křídla jsou umístěny toalety pro návštěvníky a výtah, spojující 1.PP a 2.NP.

Velká část prvního patra je vyhrazena ZUŠ, jsou zde 4 třídy, kabinet, taneční sál a velký hudební a taneční sál. Pravá část patra je vyhrazena pro obřadní síň s freskami Alfonse Muchy a zázemím pro starostu a svatebčany. Sídlí zde také ředitelství muzea. V přistavěné části východního křídla jsou umístěny toalety pro návštěvníky a výtah.

4.2. Objekt restaurace

Novostavba restaurace rovněž pracuje s různými úrovněmi vstupu. Zásobování je řešeno od parkoviště do 2.NP výtahem do skladů v 1.NP. V 2.NP se nachází kancelář ředitele restaurace a zázemí pro zaměstnance. V 1.NP novostavby je umístěna restaurace s kuchyní a toaletami pro hosty. Ve východní části novostavby jsou umístěny veřejné toalety.

4.3. Objekt letního sálu

Letní krytý sál je určen pro příležitostné přesunutí venkovních akcí při nepřízní počasí. Je přístupný ze západu a z jihu od nádvoří. Navazuje na něj sklad židlí. Dále je v 1.NP technická místnost, dílna, garáže a vchod k bytu správce. V 2.NP se nachází infocentrum, kancelář a byt správce.

Oba objekty novostaveb jsou propojeny terasou.

4.4. Nádvoří

Z nádvoří jsou přístupné všechny objekty. Na nádvoří je instalováno koncertní podium, neboť nádvoří bude sloužit i pro příležitostné trhy a koncerty.

4.5. Kapacity

4.5.1. Objekt zámku

V zámku jsou navrženy prostory ZUŠ pro 500 dětí týdně, maximálně 100 dětí denně v oborech výtvarném, hudebním a tanečním. Současná kapacita školy je zatím 250 dětí. Je navrženo devět učeben.

4.5.2. Objekt restaurace

Restaurace s kuchyní a zázemí je navrženo pro 100 lidí. Veřejné toalety mají 4 dámské kabiny, 2 pánské a 3 pisoáry. Je zde jedna bezbariérová toaleta a přebalovací místnost.

4.5.3. Objekt letního sálu

Letní sál je navržen pro 70 hostů, jelikož se neočekává stálý provoz, hosté budou využívat veřejné toalety ve vedlejší budově. V garáži jsou 3 automobilová stání. Byt správce v prvním patře má dispozici 4+kk a výměru 150m².

4.5.4. Doprava v klidu

V garáži novostavby jsou 3 parkovací stání pro účely správce areálu. Na parkovišti je 70 parkovacích stání, z toho 4 jsou vyhrazeny pro invalidy.

5. Architektonické řešení

5.1. Objekt zámku

Při návrhu rekonstrukce zámku bylo dbáno na zachování hodnotných konstrukcí a detailů. Cílem byly co nejmenší zásahy a vytvoření čistých dispozic. Velkým zásahem je stržení přístavby z roku 1989, která nerespektuje původní půdorys, výškové úrovně zámku, ani materiálové řešení. Místo ní je navržena jiná přístavba na menším půdoryse, kam jsou vymístěny toalety a technologie. Tato přístavba formálně navazuje na původní hmotu zámku. Vápenné omítky budou obnovované postupně, na místech nálezu fresek Alfonse Muchy odborně restaurované.

5.2. Objekt restaurace a letního sálu

Novostavby si kladou za cíl tvořit symbolický protějšek hmotě zámku a doplnit ideální prostor. Jedná se o dvě křídla se sedlovou střechou vystupující z terénu. Obě křídla jsou propojena pochozí terasou od parkoviště s výhledem na zámek. Pod terasou je skryto provozní zázemí budov. Konstrukce propojujícího křídla je zděná, vystupující křídla jsou konstrukčně řešena z CLT systému panelů a rámců. Celá konstrukce je z vnější strany krytá treláží pro popínavé rostliny.

5.3. Nádvoří

Dominantou nádvoří je kašna umístěná na křížení os park – podium a zámek přístavba. Pochozí vrstvou je šotolina.

5.4. Zámecký park

Návrh vymísťuje tréningové futbalové ihrisko, úprava vychádza z usporiadání podľa stabilného katastru. Je navrhovaná okrasná a kvetná záhrada, skleníky, včelín a detské ihrisko. Zachované stávajúce objekty v parku je budova klubu a volejbalového ihriska. Návrh počítá s revitalizáciou anglického parku.

6. Stavebné konstrukčné riešenie

6.1. Objekt zámku

Zámek bude opraven tradičnými metódami a technológiami. Do objektu bude zasahováno len minimálne. V súčasnej dobe prebieha oprava krovu a strechy, v minulosti bol už izolovaný sokl stavby. V objektu budú vymenená všetka okna za špaletovú, dlažba v 1.PP a fošnová podlaha v 1.NP budú obnovené, v prízemí a 1. patre bude nová prkenná podlaha a parkety. Je nutné stabilizovať schodište ve schodištovej hale.

6.2. Objekt restaurácie

Konstrukčný systém novostavby je kombináciou zděného a CLT systému. Masivní rámy v restaurácii sú prierezu 400x150 mm, v letnom sále 500x250mm a rámy pergoly sú 350x150 mm v prierezu. Interiér určuje pohľadové drevo CLT panelu, zvenku pred trelážami je drevené obloženie, strecha plechová. Drevo je nutné pravidelne udržiavať a lakovať.

6.3. Technická infraštruktúra

Všetchny objekty sú napojené na miestnu sieť technickej infraštruktúry, restaurácia je navyše pripojená k plynovodnému potrubiu. V zámku je vetranie riešeno prirodzenými oknami, restaurácia a letný sál sú vybavené VZT jednotkou umiestnenou v pôde. Rozvody vody a kanalizácie v zámku sú riešené v prístavbe, aby sa neporušili klenby.

6.4. Požárne bezpečnostné riešenie

V areáli je väčšina provozu priamo spojená s exteriérom, teda bez únikových ciest. Najdlhšia úniková cesta je z triedy v prvom patre 40m, dodatočne budú umiestnené požárne hlásiče.

7. Časť SHP

7.1. Predchádzajúce výskumy

Nový výskum navazuje na výskum pani Mgr. Evy Kerblové z roku 2002, bol spracovaný stavebný historický prúzkum a pamiatkové hodnotenie prvkov.

7.2. Prúzkum

Dendrochronologický prúzkum, nález nového archívneho plánu a následný výskum zpochybil stáří některých konstrukcí a tím ji fungování budovy jako celku, výsledky jsou uvedeny ve schématech doprovázející výzkumnou část.

7.3. Závěry, zhodnocení a doporučení

Zámek v Hrušovanech je zdařilým příkladem klasicistní přestavby, zachovalé barokní konstrukce jsou velmi kvalitní. Je však třeba včas zastavit pozvolnou destrukci vhodnými sanačními zásahy.

8. Použitá literatura

Kerblová E.: Zámek v Hrušovanech nad Jevišovkou – Stavebně historický prúzkum, diplomová práce, Břeclav 2002

Fousek M.: Hrušovany nad Jevišovkou (Od dávné minulosti po současnost), Břeclav 2020, ISBN 978-80-87387-68-9

Kolektiv autorů: Krajina jako dílo. Barokní krajinou od Mikulova po Znojmo. Brno 2016, ISBN 978-80-8796708-9

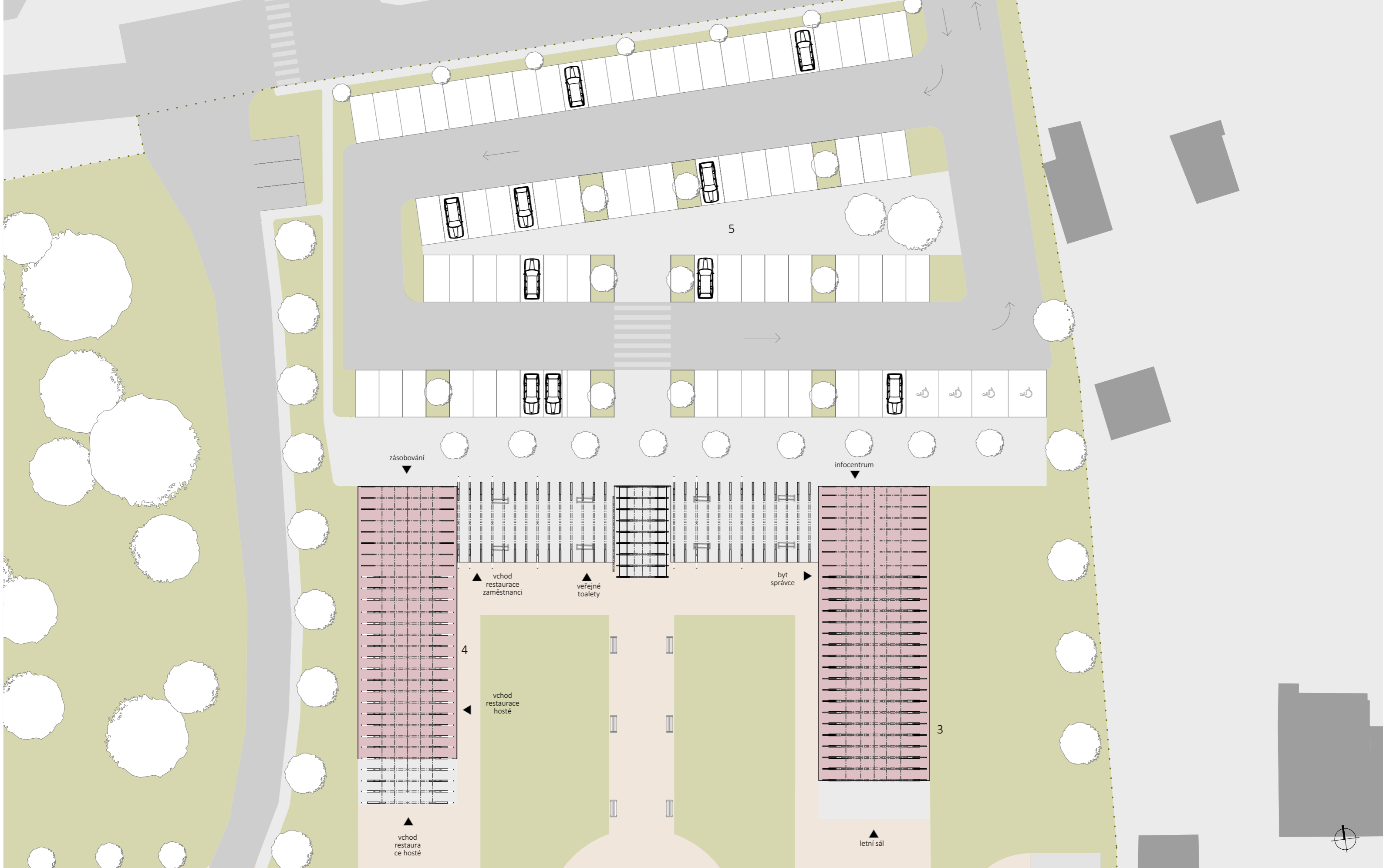
Konečný M.: Vitruvius Moravicus, Neoklasicistní architektura na Moravě a ve Slezku po roce 1800, NPÚ, Brno 2015, ISBN 978-80-87231-27-2

1	Zámek	7	Okrasná zahrada	13	Anglický park
2	Podium	8	Stávající objekt	14	Tenisové kurty
3	Novostavba letního krytého sálu	9	Navrhovaný slíkeník	15	Fotbalové hřiště
4	Novostavba restaurace	10	Dětské hřiště	16	Sportovní hala
5	Parkoviště	11	Květná zahrada	17	Základní škola
6	Stávající volejbalový klub	12	Obnovený včelín	18	Skatepark

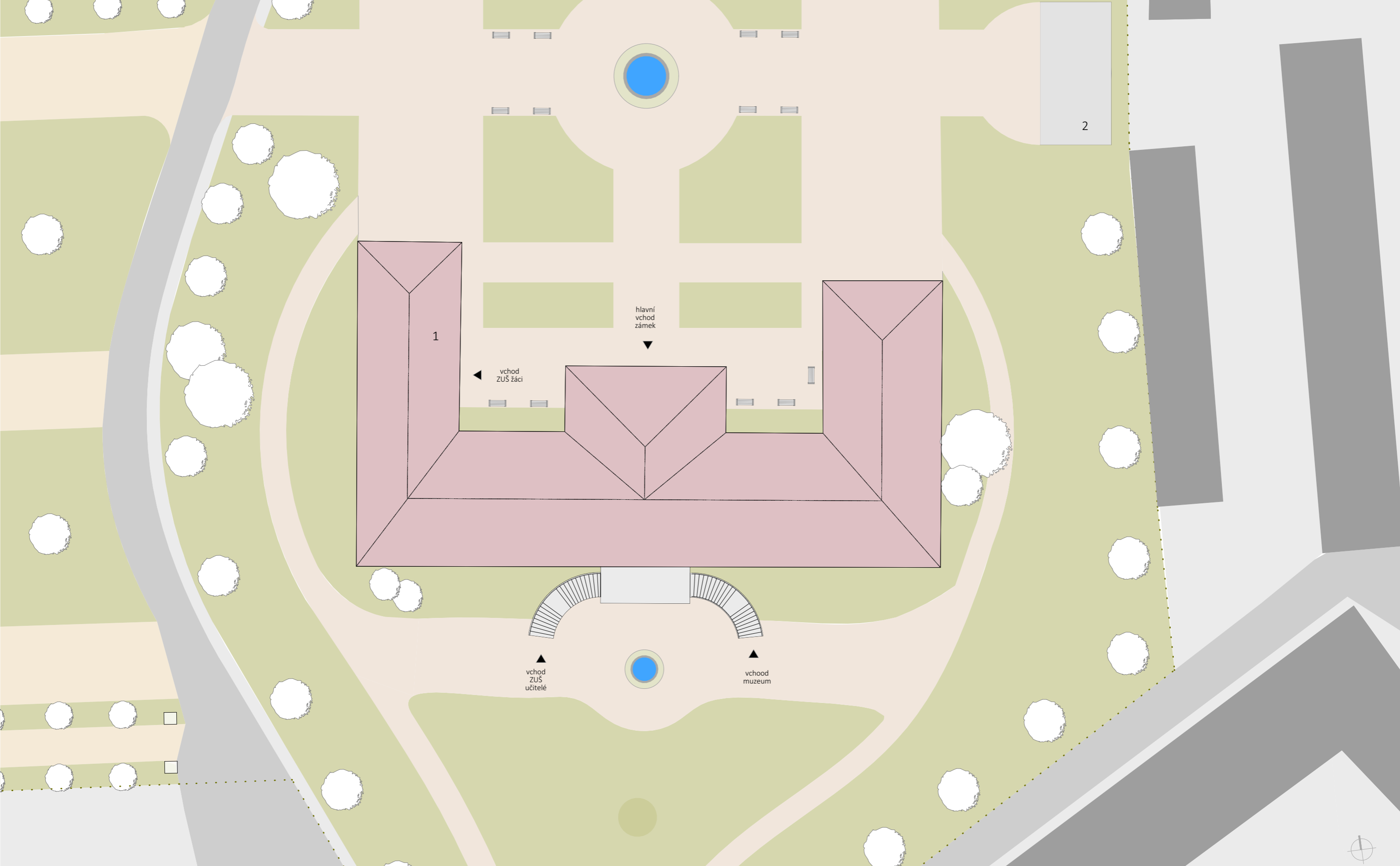

Situace širších vztahů

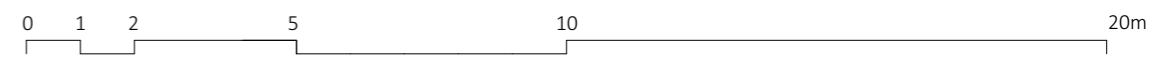
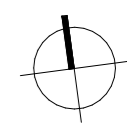
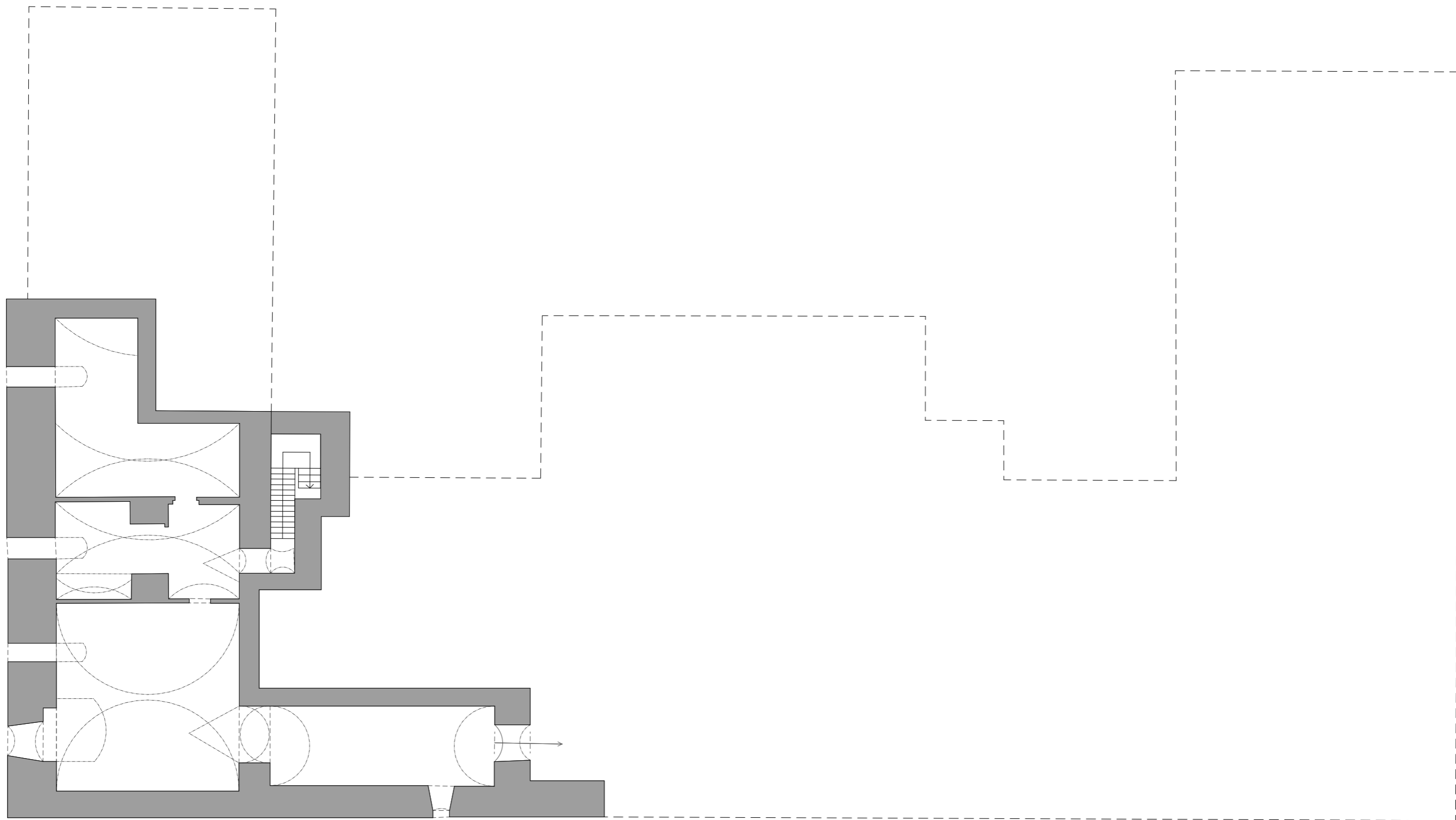
- Řešené objekty
- Trávník
- Šotolina
- Pozemní komunikace
- Dřevěné podium
- Okolní zástavba

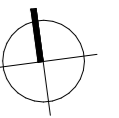
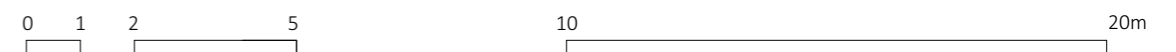
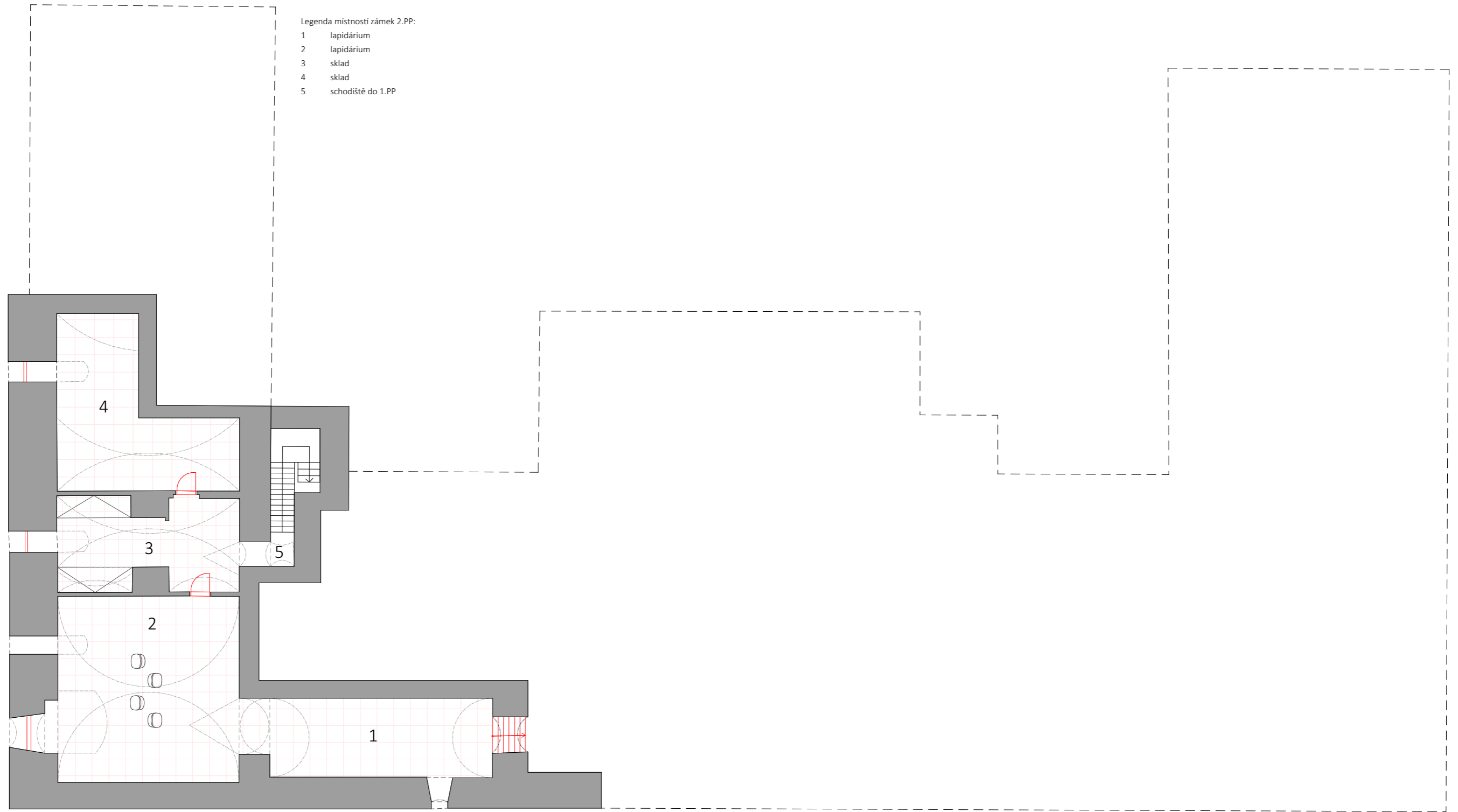
Řešené objekty	Trávník
Šotolina	Pozemní komunikace
Dřevěné podium	Okolní zástavba

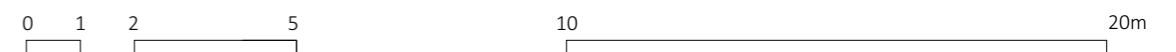
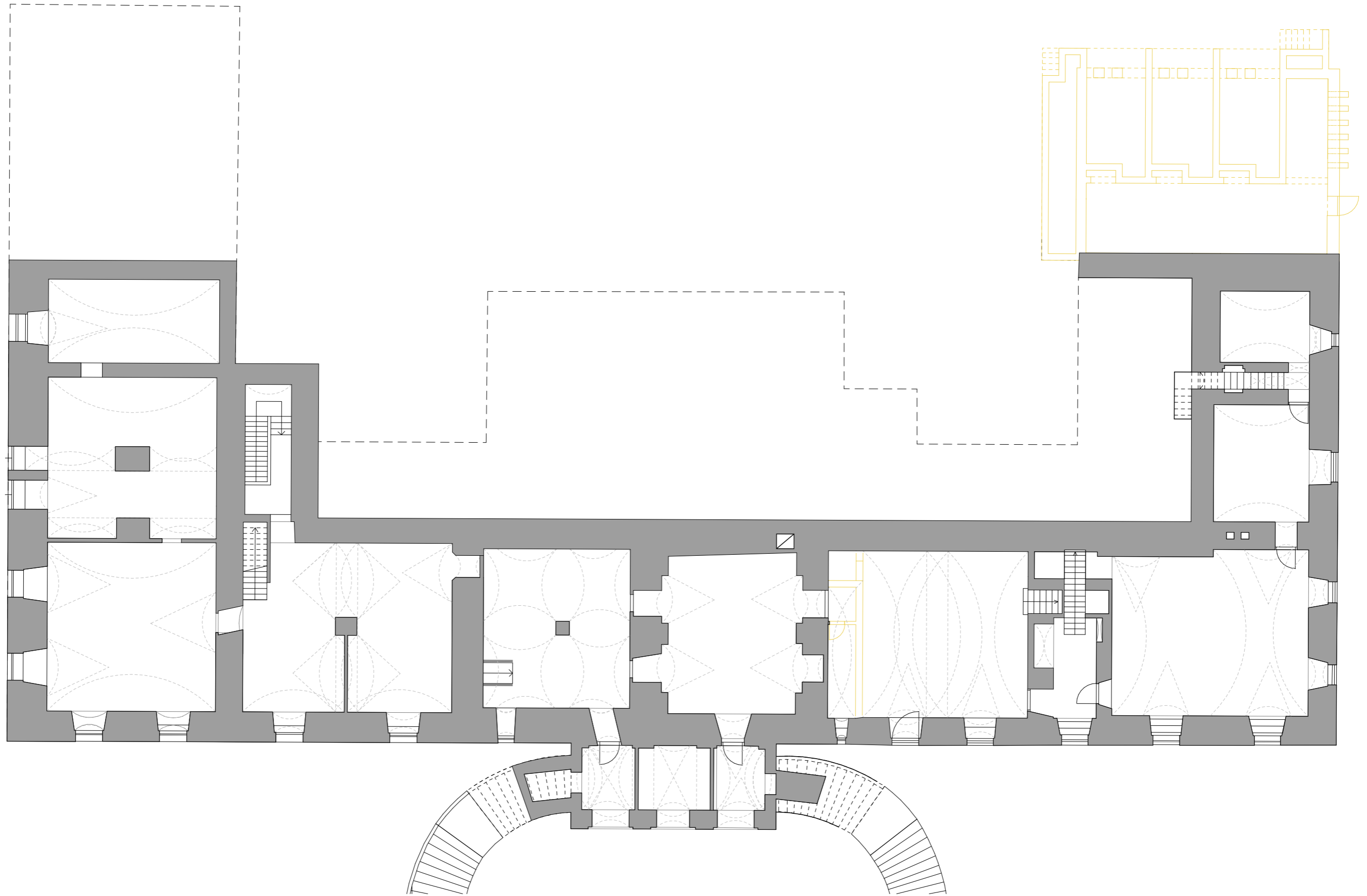

Půdorys zámku 2.PP- současný stav

- Legenda místností zámek 2.PP:
- 1 lapidárium
 - 2 lapidárium
 - 3 sklad
 - 4 sklad
 - 5 schodiště do 1.PP

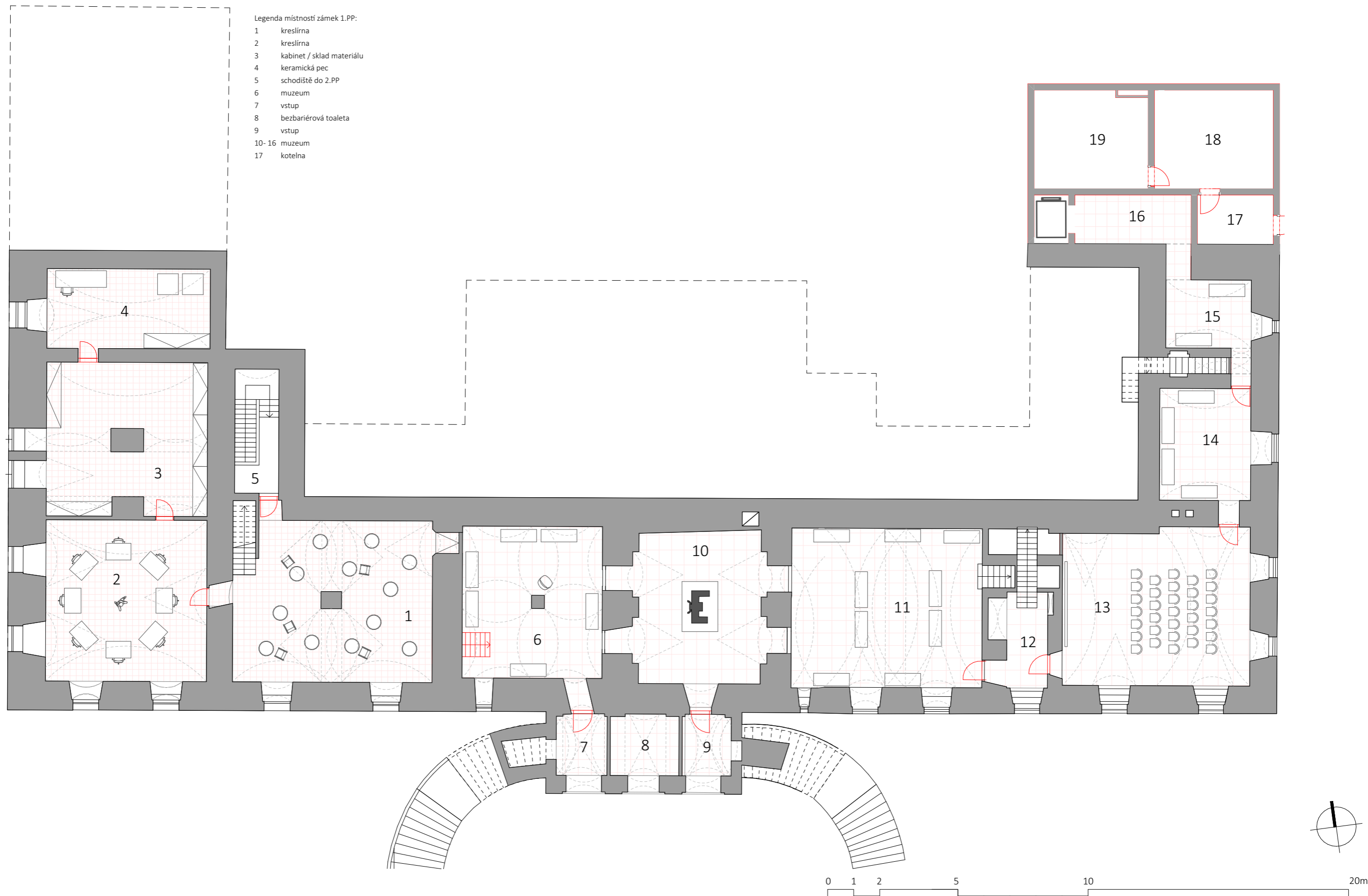
Půdorys zámku 2.PP- návrh

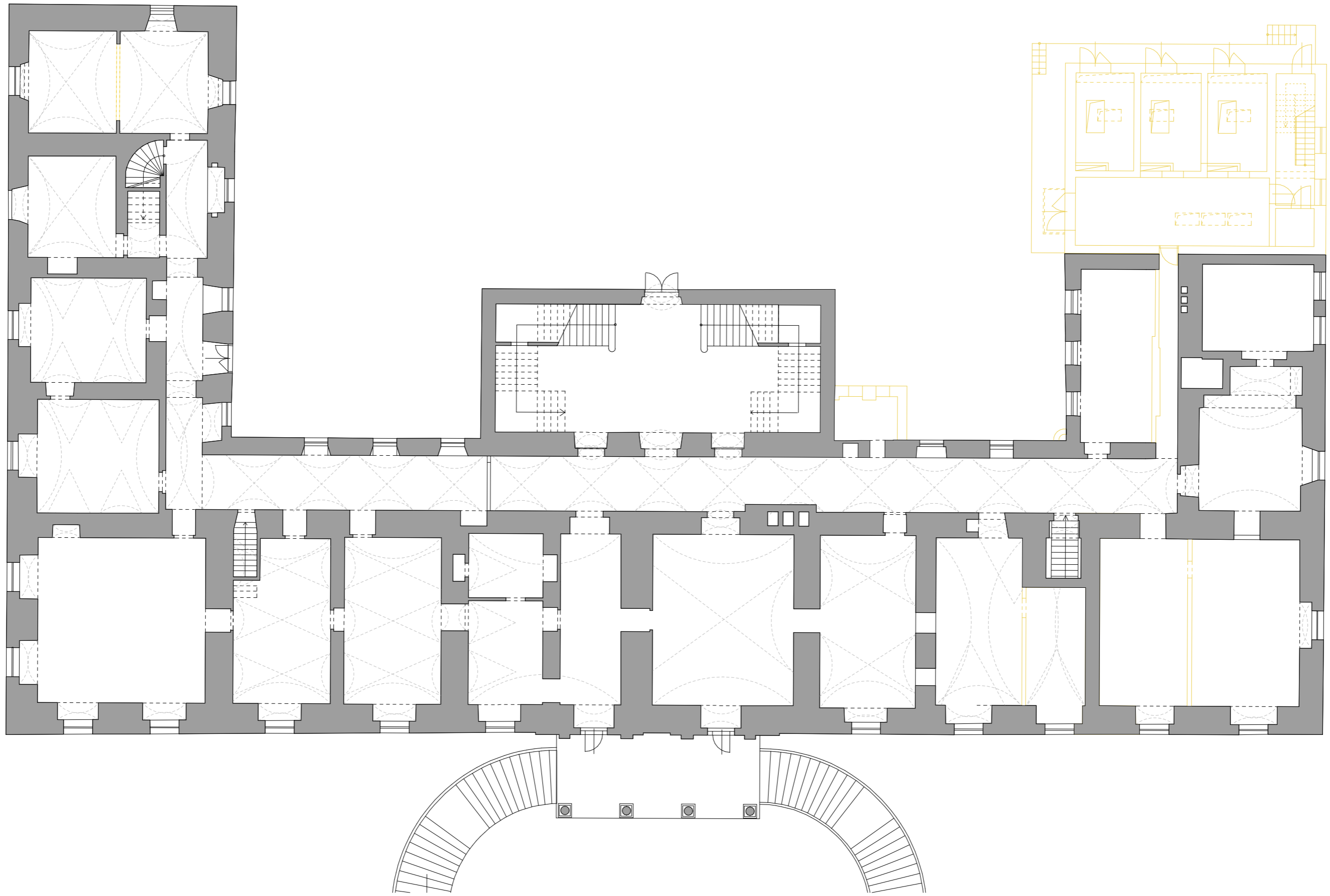
Půdorys zámku 1.PP- současný stav

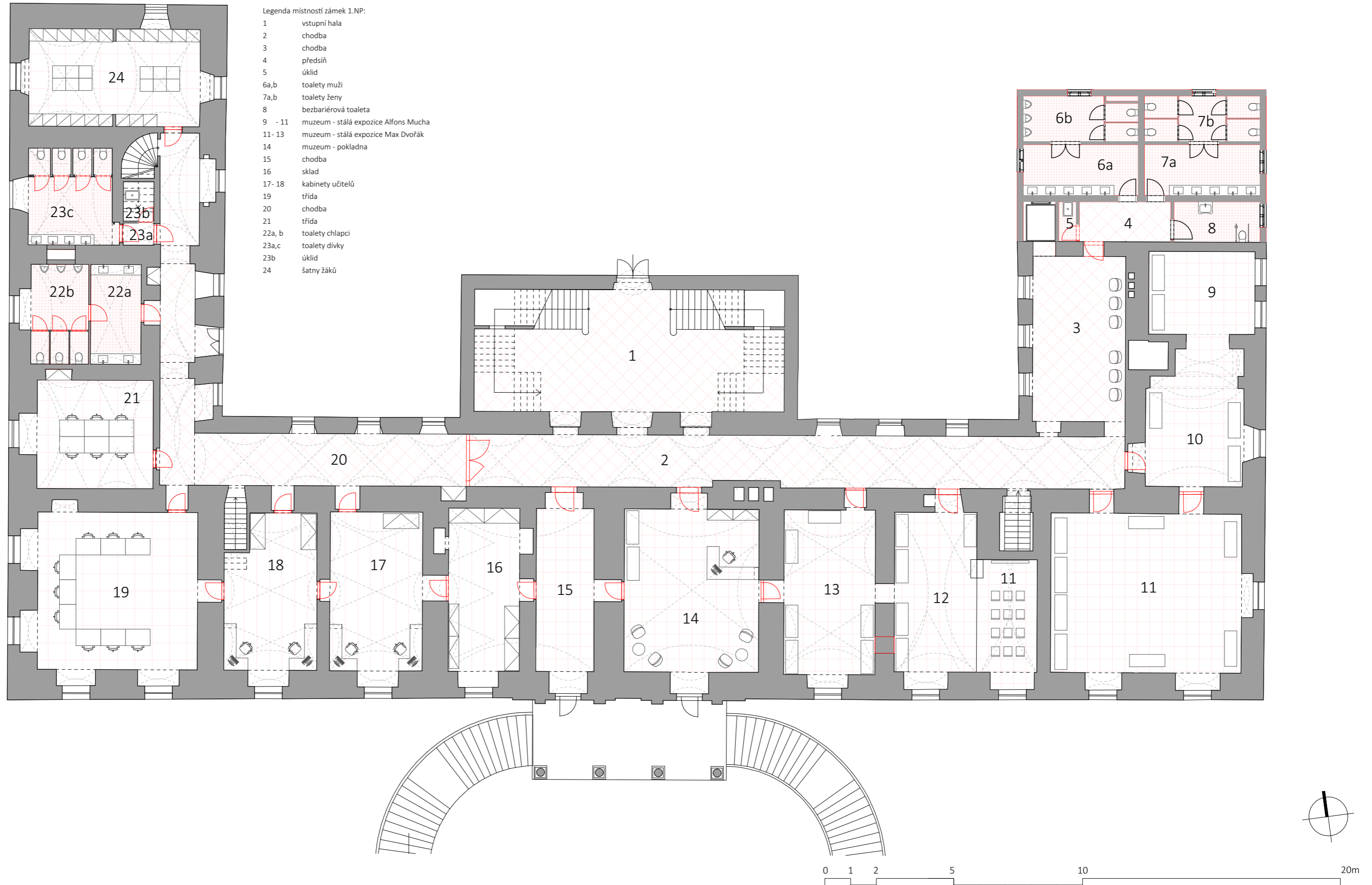
Legenda místností zámek 1.PP:

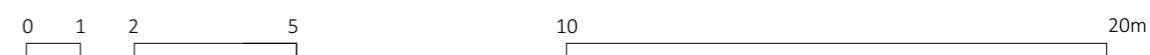
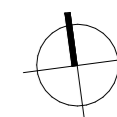
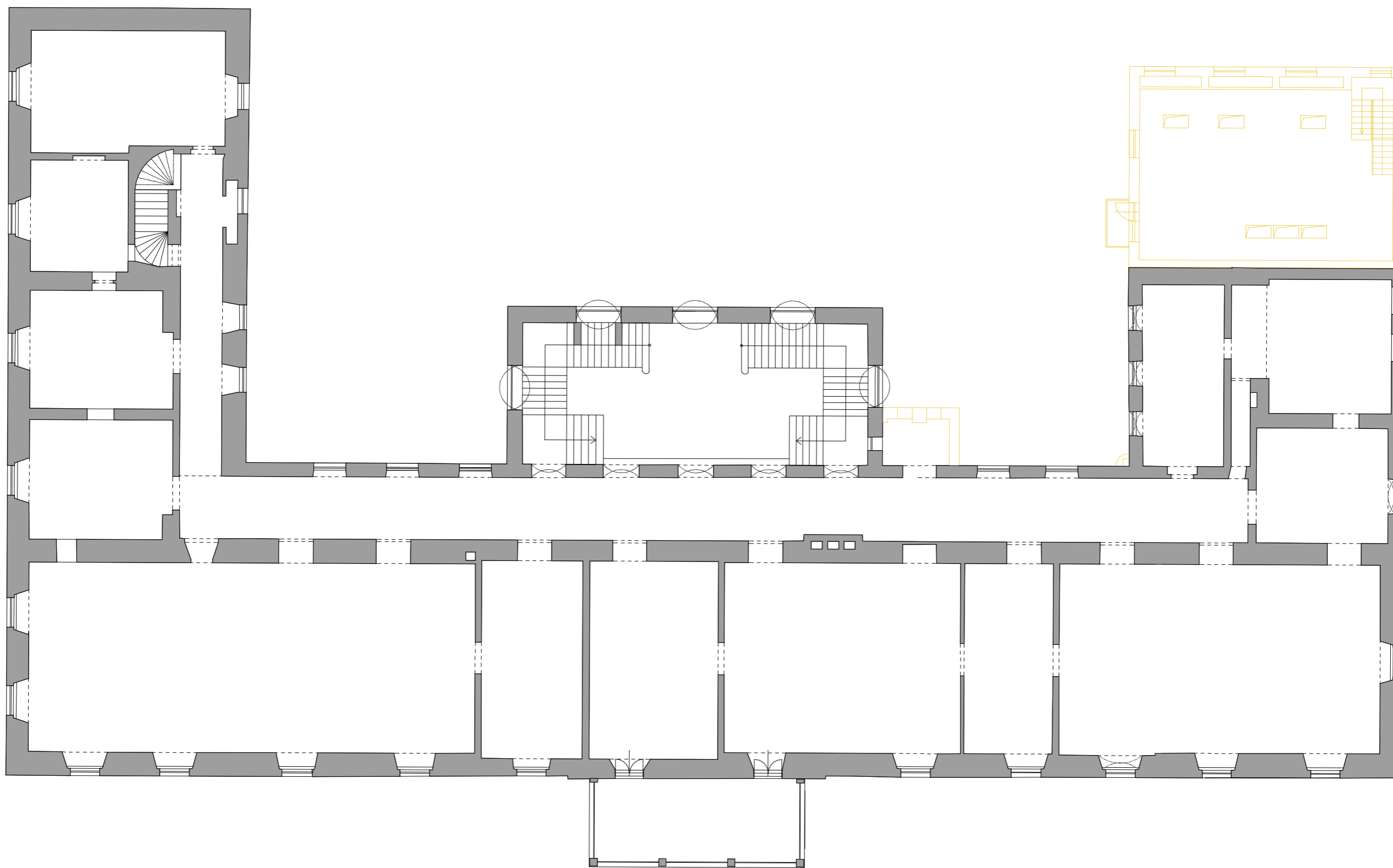
- 1 kreslárna
- 2 kreslárna
- 3 kabinet / sklad materiálů
- 4 keramická pec
- 5 schodiště do 2.PP
- 6 muzeum
- 7 vstup
- 8 bezbariérová toaleta
- 9 vstup
- 10-16 muzeum
- 17 kotelna

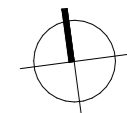
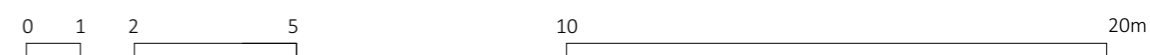
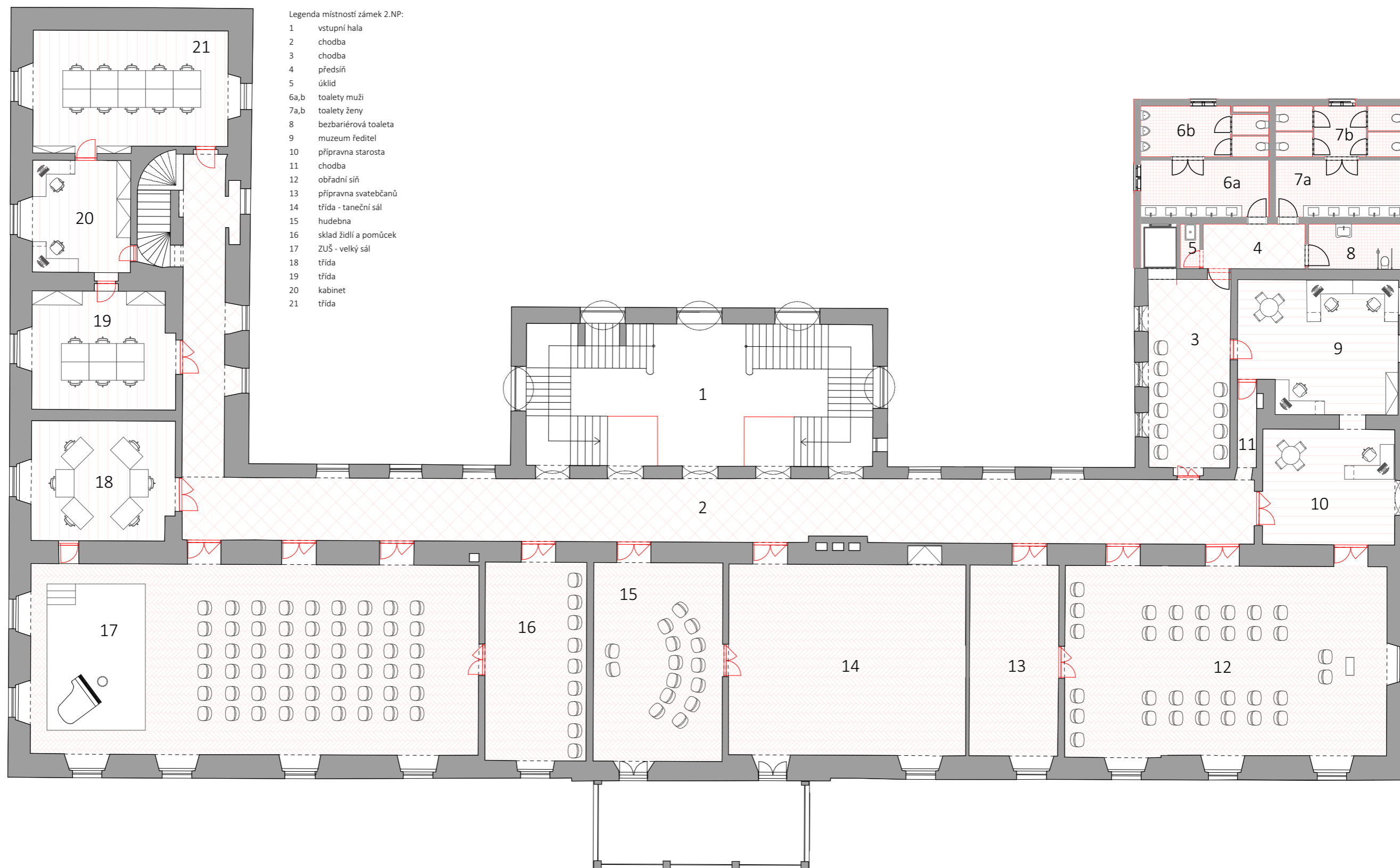
Půdorys zámku 1.PP- návrh

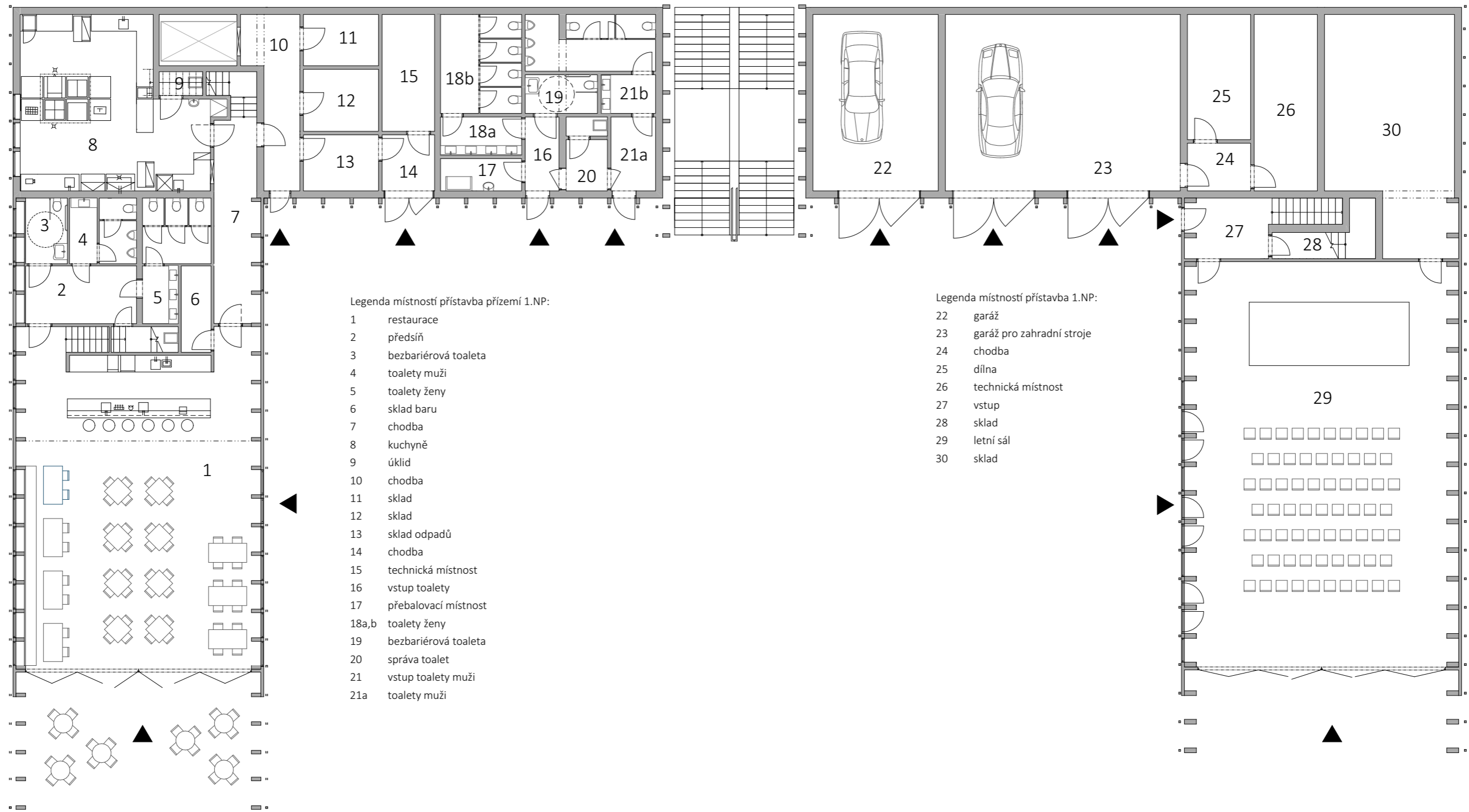

Půdorys zámku 2.NP- současný stav

Půdorys zámku 2.NP- návrh

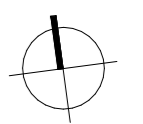
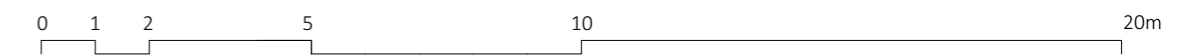

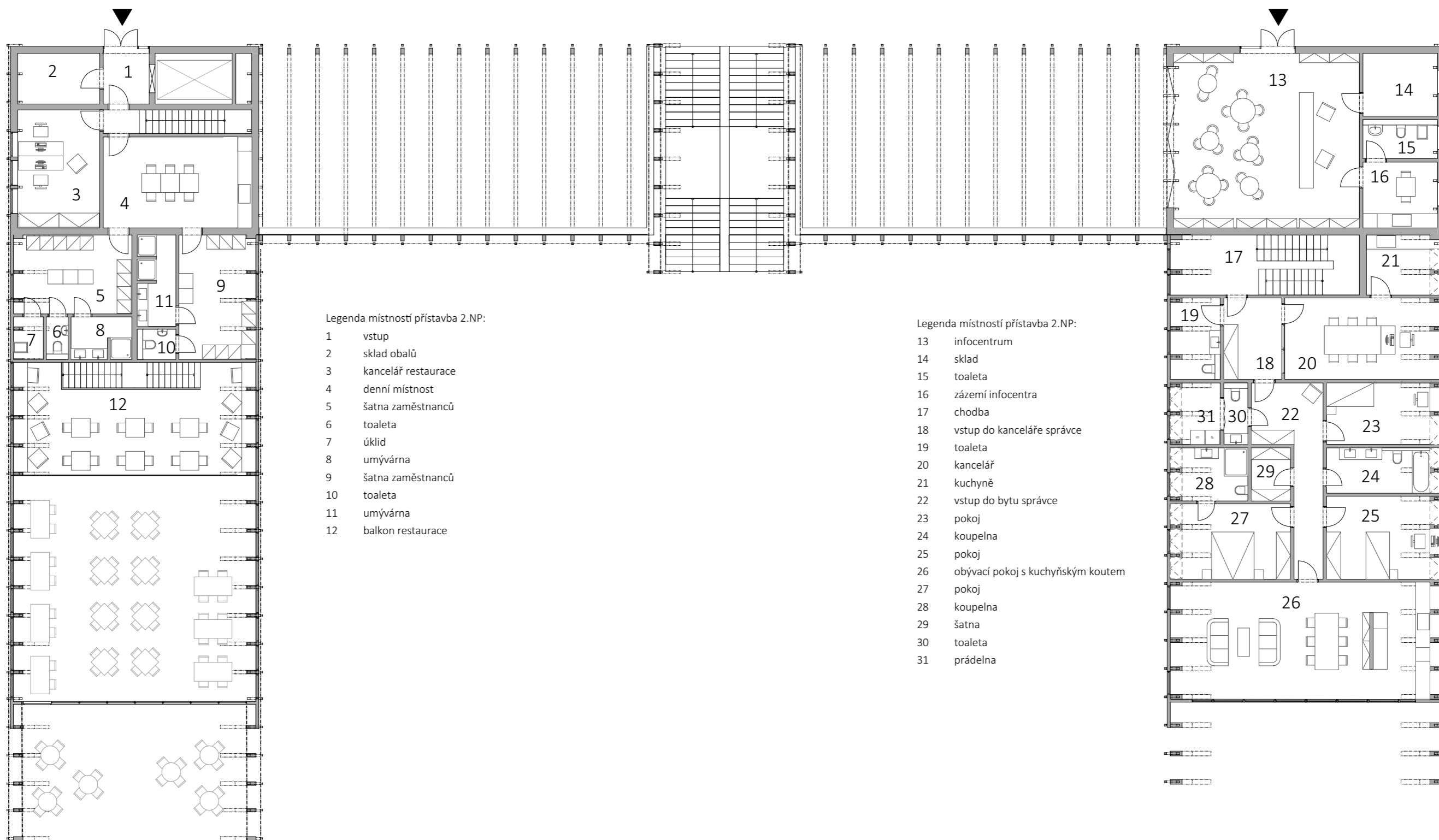
Legenda místností přístavba přízemí 1.NP:

- 1 restaurace
- 2 předsíň
- 3 bezbariérová toaleta
- 4 toalety muži
- 5 toalety ženy
- 6 sklad baru
- 7 chodba
- 8 kuchyně
- 9 úklid
- 10 chodba
- 11 sklad
- 12 sklad
- 13 sklad odpadů
- 14 chodba
- 15 technická místnost
- 16 vstup toalety
- 17 přebalovací místnost
- 18a,b toalety ženy
- 19 bezbariérová toaleta
- 20 správa toalet
- 21 vstup toalety muži
- 21a toalety muži

Legenda místností přístavba 1.NP:

- 22 garáž
- 23 garáž pro zahradní stroje
- 24 chodba
- 25 dílna
- 26 technická místnost
- 27 vstup
- 28 sklad
- 29 letní sál
- 30 sklad

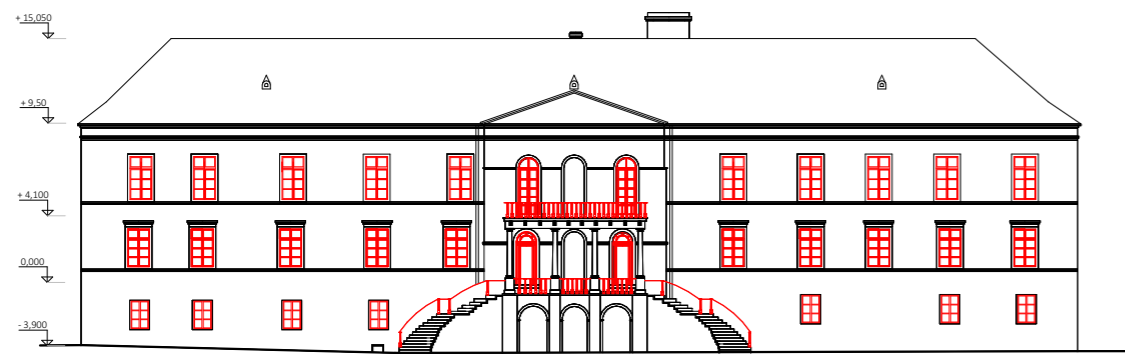

Legenda místností přístavba 2.NP:

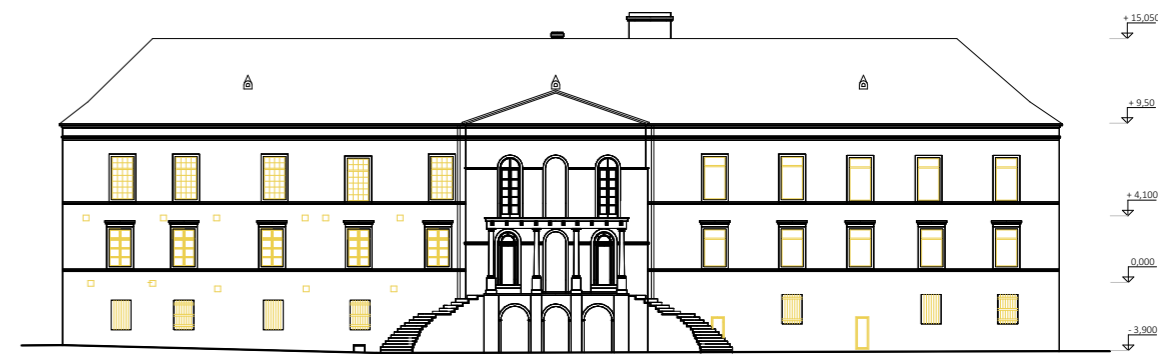
- 1 vstup
- 2 sklad obalů
- 3 kancelář restaurace
- 4 denní místnost
- 5 šatna zaměstnanců
- 6 toaleta
- 7 úklid
- 8 umývárna
- 9 šatna zaměstnanců
- 10 toaleta
- 11 umývárna
- 12 balkon restaurace

Legenda místností přístavba 2.NP:

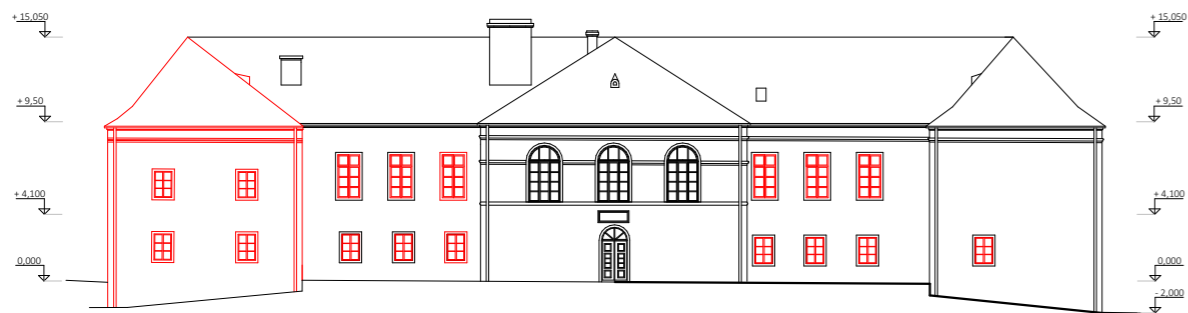
- 13 infocentrum
- 14 sklad
- 15 toaleta
- 16 zázemí infocentra
- 17 chodba
- 18 vstup do kanceláře správce
- 19 toaleta
- 20 kancelář
- 21 kuchyně
- 22 vstup do bytu správce
- 23 pokoj
- 24 koupelna
- 25 pokoj
- 26 obývací pokoj s kuchyňským koutem
- 27 pokoj
- 28 koupelna
- 29 šatna
- 30 toaleta
- 31 prádelna

Pohled jižní- návrh

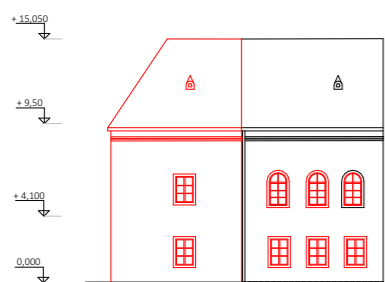
Pohled jižní- demolice

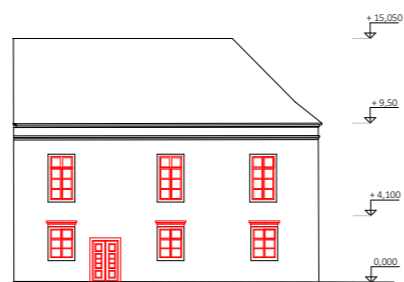
Pohled severní- návrh

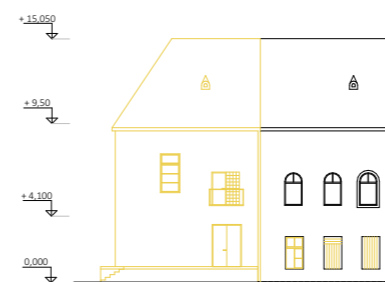
Pohled severní- demolice

Pohled dvorní východní- návrh

Pohled dvorní západní- návrh

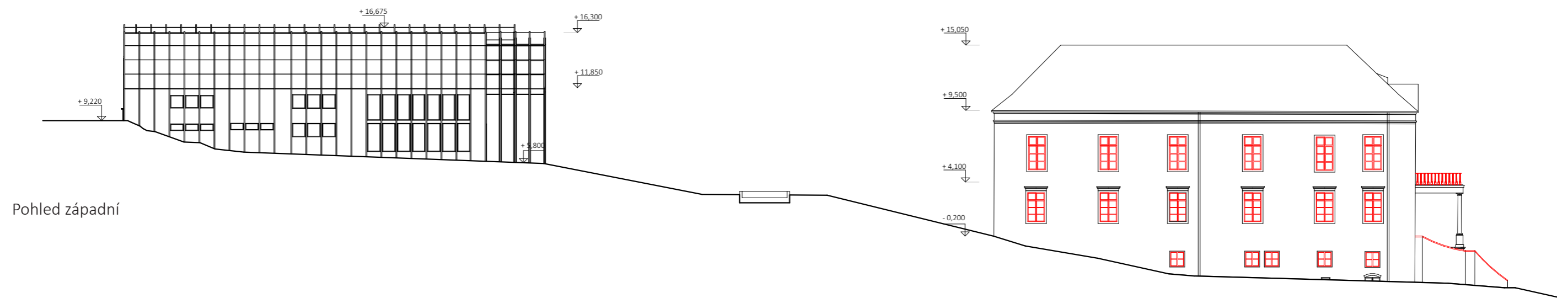

Pohled dvorní východní- demolice

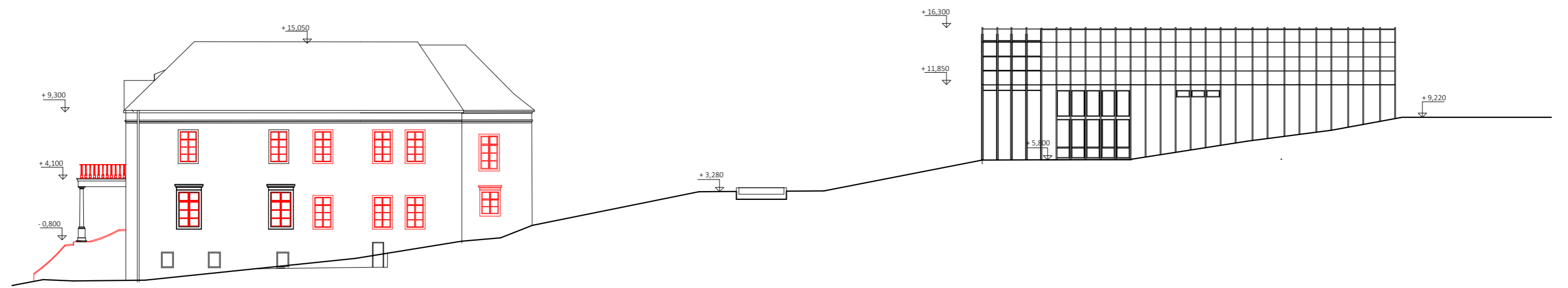

Pohled dvorní západní- demolice

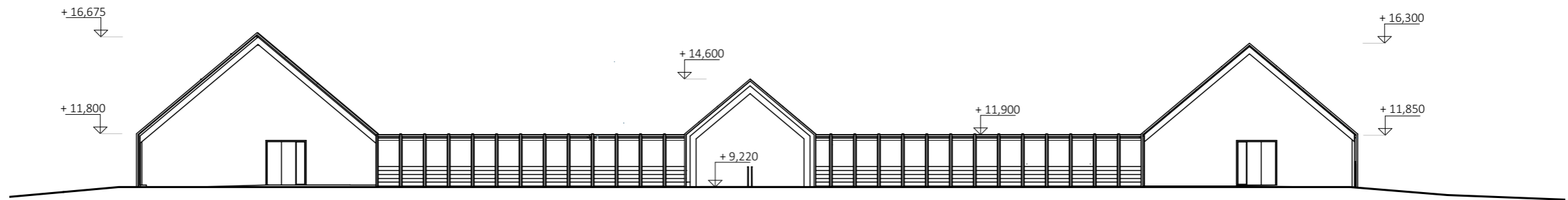

Pohled západní

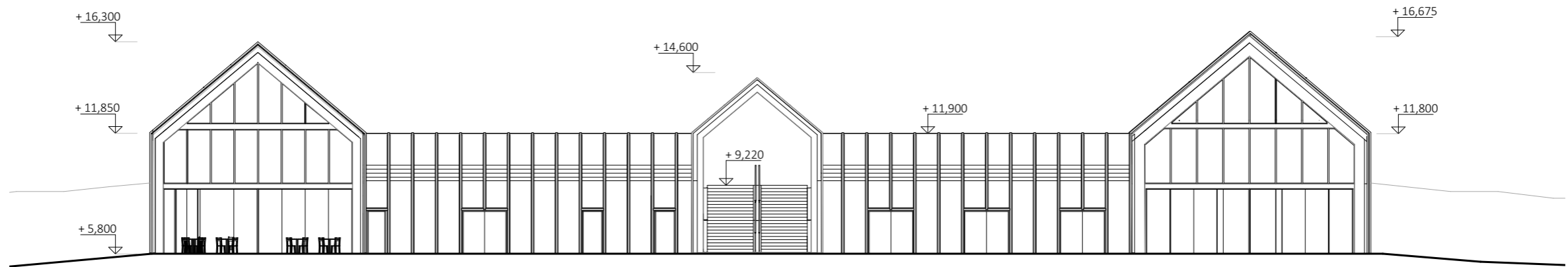

Pohled východní

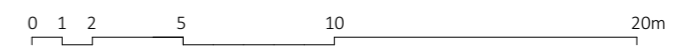

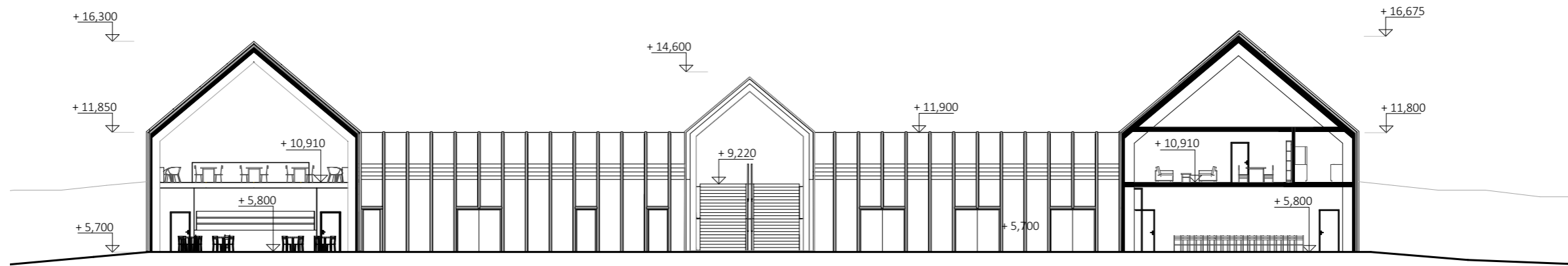

Pohled severní

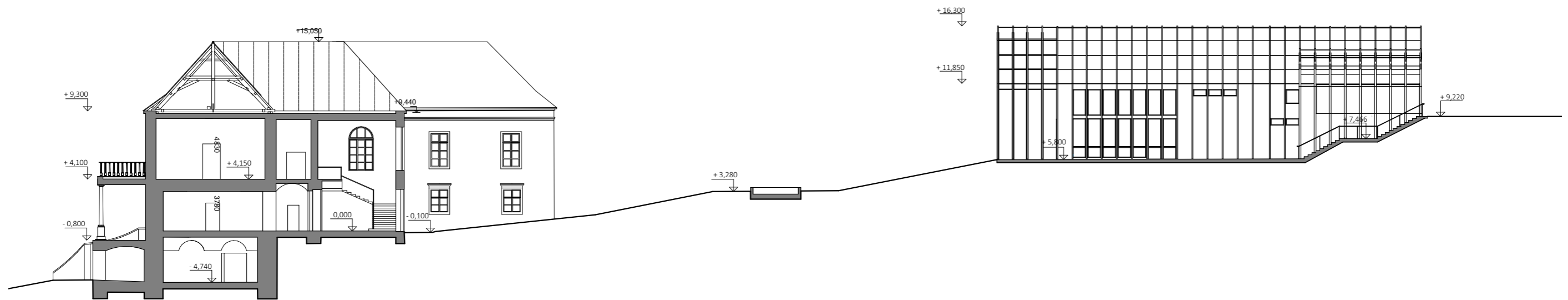
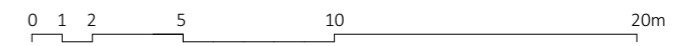

Pohled jižní

Řez přístavbou podélný

Řez areálem podélný

**Rahabilitace zámeckého areálu
v Hrušovanech nad Jevišovkou**

diplomová práce ZS 2020/2021
Bc. Hana Mojžišová